

БОГДАНОВ Сергій Сергійович

Екологічна дипломатія у контексті сталого розвитку/ Environmental Diplomacy in the Context of Sustainable Development

спеціальність: 291 - Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

освітньо-професійна програма - Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії

Кваліфікаційна робота

Виконав студент групи
МВСКм-21
С. С. Богданов

Науковий керівник:
к.е.н., доцент, Н. І. Карпишин

Кваліфікаційну роботу
допущено до захисту:

" ___ " _____ 20__ р.

Завідувач кафедри
_____ **О. І. Тулай**

ТЕРНОПІЛЬ - 2023

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ	6
1.1. Зміст, елементи та методи екологічної дипломатії	6
1.2. Екологічна дипломатія у реалізації цілей сталого розвитку	13
Висновок до 1-го розділу	19
РОЗДІЛ 2. ВЕКТОРИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	21
2.1. Дипломатичні ініціативи в процесі екологізації міжнародних відносин	21
2.2. Роль дипломатії у формування стратегій сталого розвитку зарубіжних країн	28
2.3. Стратегія сталого розвитку України: дипломатична підтримка та проблеми реалізації ...	37
Висновок до 2-го розділу	44
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ	47
3.1. Внесок ЄС у розвиток екологічної дипломатії на міжнародному рівні	47
3.2. Екологічна дипломатія як перспективна форма міжнародного співробітництва у повоєнному відновленні України	54
Висновок до 3-го розділу	59
ВИСНОВКИ	61
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми: У сучасному світі важливо не тільки зберігати структуру та сприяти взаємодії природних систем, але також створювати умови, щоб суспільство могло існувати та розвиватися в гармонії з навколишнім середовищем.

Екологічна дипломатія відображає перетин екологічних проблем і політики, враховуючи стан навколишнього природного середовища та його вплив на здоров'я і добробут суспільства. Ця сфера враховує інтереси громадян та визначає тенденції в змінах природи, враховуючи їхні потреби. Екологічна дипломатія діє як інструмент для досягнення спільних екологічних цілей через співпрацю між національними та міжнародними партнерами.

Екологічна дипломатія реалізує принципи сталого розвитку у зовнішній політиці країни, сприяючи укладанню та виконанню міжнародних договорів і угод, спрямованих на захист навколишнього середовища. Її основними завданнями є зменшення викидів шкідливих речовин, збереження біорізноманітності, підвищення енергоефективності, та використання відновлювальних джерел енергії.

Переговори, дипломатичні угоди, обмін інформацією та технологіями, а також спільні проекти та програми виступають основними інструментами екологічної дипломатії. Країни можуть взаємодіяти через міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй, Європейський Союз або Міжнародне Агентство з Відновлювальної Енергії, для спільного вирішення екологічних питань.

Також важливим аспектом екологічної дипломатії є взаємозв'язок між екологічними питаннями та іншими аспектами міжнародних відносин, такими як торгівля, безпека, розвиток та права людини. Це враховує ширший контекст інтернаціональних відносин та сприяє гармонізації різних сфер для досягнення сталого розвитку.

Екологічна дипломатія набуває особливого значення в контексті зміни клімату, яка стала однією з найбільших загроз для сталого розвитку. Міжнародні

угоди, такі як Паризька угода, є важливим прикладом успішної екологічної дипломатії, спрямованої на спільні зусилля країн для обмеження глобального потепління.

Дослідження провідних учених і фахівців підтверджує актуальність теми екологічної дипломатії, які розглядають цю сферу як ефективний інструмент для вирішення глобальних екологічних проблем і досягнення цілей сталого розвитку. Впровадження міжнародних стандартів у сфері екології, включаючи безпеку, зменшення викидів та підтримку відновлювальних джерел енергії, є ще однією важливою частиною досліджень.

Суттєвим став вклад у дослідження проблем дипломатії та її вплив на екологічні процеси зробили науковці: Л. Браун: експерт в галузі сталого розвитку, автор книг та статей, що висвітлюють проблеми забезпечення сталого розвитку та впливу дипломатії на цей процес; К. Гамільтон: еколог та економіст, який активно вивчає економічні аспекти сталого розвитку та має роботи, присвячені взаємодії екології і дипломатії; Ш. Лиле: фахівець з екологічної політики, автор публікацій, де досліджено роль дипломатії у формуванні та реалізації стратегій сталого розвитку; А. Сен: економіст, який розробляв концепції справедливості та урахування соціальних аспектів у стратегіях сталого розвитку та інші.

Мета роботи є науково-теоретичне обґрунтування основ дипломатичної діяльності, спрямованої на вирішення екологічних проблем та реалізації стратегії сталого розвитку з метою розробки стратегій, спрямованих на ефективну співпрацю з фокусом на збереження природних ресурсів та збалансоване використання екологічних систем.

Для досягнення поставленої мети дослідження вирішено наступні **завдання**:

- розглянуто зміст поняття екологічної дипломатії та її вплив на забезпечення сталого розвитку;
- досліджено вектори міжнародного співробітництва в реалізації складової сталого розвитку;

- досліджено роль дипломатії у формуванні стратегій сталого розвитку зарубіжних країн та України;
- розглянуто перспективи екологічної дипломатії у досягненні цілей сталого розвитку
- сформульовано висновки та пропозиції щодо ефективності екологічної дипломатії у сфері сталого розвитку.

Об'єктом дослідження є екологічна дипломатія, яка спрямована на вирішення екологічних проблем та забезпечення сталого розвитку.

Предметом дослідження є вивчення взаємодії між екологічною дипломатією та цілями сталого розвитку.

Методи дослідження. В дипломній роботі для досягнення мети і поставлених завдань, використовувався загальнонауковий метод дослідження явищ; метод абстрагування, метод аналізу, зокрема, метод порівняння, індукції та дедукції, метод спостереження та узагальнення.

Наукова новизна є дослідження взаємодії між екологічною дипломатією та проблемами сталого розвитку; визначення ролі дипломатії у вирішенні екологічних питань та рішень для досягнення цілей сталого розвитку на міжнародному та національному рівнях.

Практична значущість отриманих результатів можуть бути корисними при підготовці та викладанні курсів з екологічної дипломатії, також при розробці дослідницьких програм, які спрямовані на вивчення взаємодії дипломатії та сталого розвитку.

Структура та обсяг. Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, трьох розділів висновків, списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи складає з 67 сторінок.

РОЗДІЛ 1. КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ТА СТАЛОГО РОЗВИТКУ

1.1. Зміст, елементи та методи екологічної дипломатії

Екологічна дипломатія - це концепція, яка поєднує екологічні проблеми з політикою та міжнародними відносинами. Ця концепція важлива для вирішення глобальних екологічних проблем та сприяє співпраці між країнами для збереження навколишнього середовища та сталого розвитку. Екологічна дипломатія враховує вплив людської діяльності на природу і спрямована на пошук спільних рішень для забезпечення екологічної стабільності у всьому світі.

Екологічна дипломатія включає у себе широкий спектр заходів та ініціатив, щоб забезпечити сталий розвиток та збереження природи. Дипломатична екологічна діяльність передбачає укладання міжнародних угод для обмеження викидів, спільні проекти для зеленої енергетики та обмін технологіями для покращення стану навколишнього середовища. Шляхом екологічної дипломатії країни спільно працюють над вирішенням екологічних проблем, сприяючи сталому розвитку як на міжнародному, так і на національному рівнях.

Сталий розвиток – це концепція, яка враховує потреби сучасних поколінь, не позбавляючи можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби. Такий розвиток означає збалансоване поєднання економічного росту, соціальної справедливості та охорони природи, забезпечуючи гармонію між поточним і майбутнім поколіннями і не шкодячи навколишньому середовищу.

Сталий розвиток спрямований на створення гармонії між соціальними, економічними та екологічними аспектами для забезпечення довгострокової життєздатності планети та поліпшення якості життя людей. Ця концепція покликана забезпечити розвиток, який задовольняє потреби сучасного суспільства, не шкодячи здатності майбутніх поколінь жити в здоровому та екологічно стабільному середовищі.

Сталий розвиток базується на принципах економічної ефективності, соціальної справедливості та екологічної збалансованості. Ці принципи спрямовані на досягнення розвитку, який задовольняє потреби сучасного суспільства, не порушуючи можливості майбутніх поколінь задовольняти свої потреби та зберігаючи екологічну цілісність природи.

Соціальна складова сталого розвитку спрямована на забезпечення справедливості, соціальної рівності та доступу до освіти, охорони здоров'я, житла та інших основних потреб людей. Ці заходи сприяють поліпшенню якості життя, підвищенню рівня добробуту та забезпеченню гідності для всіх членів суспільства, що є ключовими аспектами сталого розвитку.

Економічна складова сталого розвитку спрямована на створення ефективних економічних систем, які забезпечують стабільний економічний ріст, зниження бідності та збереження природних ресурсів. Це включає в себе розробку економіки, яка може існувати в межах природних обмежень та забезпечувати ефективне використання ресурсів без їх виснаження на довгостроковій основі.

Екологічна складова сталого розвитку включає в себе заходи для збереження природних ресурсів, зменшення забруднення, підтримки біорізноманіття та збалансованого використання природних екосистем. Ці дії спрямовані на збереження екологічної цілісності природи та забезпечення сталого функціонування екосистем для майбутніх поколінь.

Екологічна дипломатія - це сфера міжнародних відносин, яка фокусується на вирішенні екологічних проблем та сприяє сталому розвитку. У цій сфері політичні, економічні та соціальні фактори грають важливу роль у формуванні та розвитку стратегій екологічної дипломатії, що сприяє співпраці між країнами для досягнення спільних екологічних цілей (див. рис. 1.1).

Політичні фактори відіграють важливу роль в діяльності екологічної дипломатії.

Рис. 1.1. Основні фактори, які впливають на екологічну дипломатію

Примітка. Складено автором на основі [8].

Політичні уряди та системи країн визначають стратегії та приймають рішення, які стосуються екологічних питань і мають вплив на міжнародні відносини в цій сфері. Вони можуть приймати закони та ратифікувати міжнародні договори, що сприяють збереженню навколишнього середовища та співпраці з іншими країнами. Політичні рішення визначають напрямки та обсяги екологічних ініціатив, що розробляються на міжнародному рівні.

Економічні фактори відіграють ключову роль у екологічній дипломатії. Економічні інтереси та ресурси впливають на здатність країн фінансувати та реалізовувати проекти з екологічної реставрації та сталого розвитку, особливо в менш розвинених країнах. Крім того, економічні угоди та торговельні відносини можуть мати екологічні наслідки, що вимагає співпраці між країнами для забезпечення сталого використання ресурсів та зменшення негативного впливу на навколишнє середовище.

Соціальні фактори, зокрема громадська думка та активність громадян, суттєво впливають на формування та впровадження стратегій екологічної дипломатії. Екологічні рухи, неприбуткові організації та інші громадські ініціативи можуть підтримувати або протистояти екологічним заходам країн,

впливаючи на формування глобальних екологічних політик. Уряди часто враховують громадську думку та спілкуються з цивільним суспільством під час розробки стратегій екологічної дипломатії, що сприяє відкритості та участі громадян у процесі вирішення екологічних проблем.

Екологічна дипломатія виступає інструментом співробітництва між країнами, спрямованим на знаходження компромісів та укладання спільних угод для забезпечення сталого розвитку та збереження навколишнього середовища. Ця співпраця базується на урахуванні політичних, економічних і соціальних чинників, а також громадської думки, та сприяє розвитку міжнародних стратегій, які сприяють збереженню природи та забезпеченню екологічної стабільності для майбутніх поколінь.

Роль екологічної дипломатії в забезпеченні сталого розвитку надзвичайно важлива. Вона визнає важливість спільних зусиль усіх країн для вирішення проблем навколишнього середовища, які перетинають межі національних держав. Екологічна дипломатія спрямована на досягнення гармонії між економічними, соціальними та екологічними аспектами розвитку, забезпечуючи сталість і збереження природи для майбутніх поколінь.

Екологічна дипломатія є надзвичайно важливим інструментом у забезпеченні сталого розвитку. Вона спрямована на вирішення проблем, пов'язаних із збереженням навколишнього середовища, змінами клімату, раціональним використанням природних ресурсів та іншими екологічними викликами.

Шляхом співпраці та дипломатичних зусиль між країнами можна досягти спільних рішень та створити сприятливі умови для сталого розвитку планети. Основні елементи екологічної дипломатії представлено на рис. 1.2).

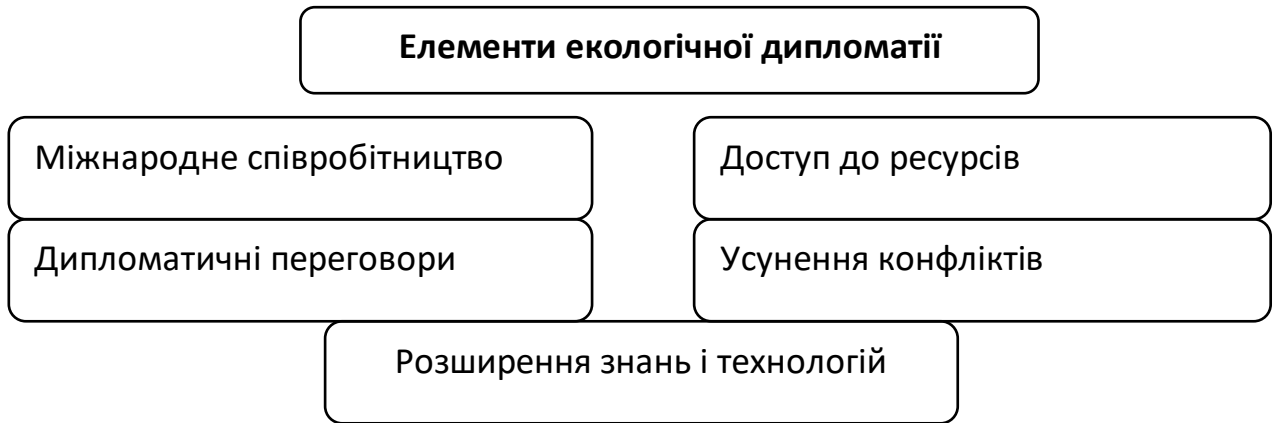

Рис. 1.2. Елементи екологічної дипломатії

Примітка. Складено автором на основі [14].

1. Міжнародне співробітництво в екологічній дипломатії є ключовим аспектом. Країни можуть укласти міжнародні угоди та конвенції для спільного розв'язання глобальних екологічних проблем. Сюди відносять заходи щодо зменшення викидів парникових газів, охорони біорізноманітності, використання відновлюваних джерел енергії та інших ініціатив, спрямованих на збереження навколишнього середовища та забезпечення сталого розвитку.

2. Дипломатичні переговори грають важливу роль в екологічній дипломатії. Вони відбуваються на різних рівнях: від двосторонніх відносин між країнами до участі в міжнародних заходах, наприклад, конференціях ООН з питань клімату. Ці переговори спрямовані на досягнення консенсусу та розробку спільних стратегій, які сприяють сталому розвитку та збереженню навколишнього середовища.

3. Екологічна дипломатія займається спірними питаннями, пов'язаними з доступом до природних ресурсів. Дипломатичні переговори та угоди можуть регулювати використання ресурсів, сприяючи їхньому ефективному управлінню та збереженню для майбутніх поколінь. Це сприяє справедливому розподілу ресурсів та уникненню конфліктів, пов'язаних із їхнім використанням.

4. Усунення конфліктів, пов'язаних із забрудненням довкілля та впливом зміни клімату, є важливим завданням екологічної дипломатії. Ця сфера може служити механізмом для вирішення конфліктів, сприяючи пошуку спільних рішень та створенню умов для співпраці між країнами та внутрішніми групами.

Шляхом спільних діалогів та дипломатичних зусиль можна знайти рішення, які задовольняють інтереси всіх сторін і сприятимуть сталому розвитку.

5. Екологічна дипломатія може сприяти обміну знаннями, досвідом та технологіями між країнами для забезпечення сталого розвитку. Це може включати передачу передових технологій у галузі енергоефективності, використання відновлюваних джерел енергії та екологічно чистого виробництва. Обмін цими знаннями та технологіями сприяє підвищенню екологічних стандартів, зменшенню негативного впливу на навколишнє середовище та сприяє сталому розвитку країн.

Усі ці аспекти екологічної дипломатії спільно сприяють забезпеченню сталого розвитку. Ця спрямованість на збалансоване зростання враховує потреби сучасного суспільства, не завдаючи шкоди майбутнім поколінням. Шляхом співпраці, узгодженим розв'язанням глобальних екологічних проблем та обміном знаннями та технологіями можна створити стійке та стале майбутнє для всіх.

Екологічна дипломатія використовує різноманітні інструменти та методи для вирішення екологічних проблем на міжнародному рівні.

Основні інструменти та методи екологічної дипломатії включають:

1. Міжнародні угоди, як правовий інструмент екологічної дипломатії, можуть включати зобов'язання щодо зменшення викидів парникових газів, охорони водних ресурсів, збереження біорізноманіття та інші заходи для збереження навколишнього середовища. Прикладами таких угод є Паризька угода про зміну клімату та Кіотський протокол, які спрямовані на боротьбу зі зміною клімату та зменшення викидів парникових газів.

2. Міжнародні конференції та зустрічі у екологічній дипломатії надають можливість державам обговорити екологічні проблеми та узгодити спільні заходи для їх вирішення. Саміти ООН з питань зміни клімату та інші міжнародні конференції є важливими платформами для дипломатичних переговорів та обговорення стратегій зменшення впливу на зміну клімату, збереження біорізноманіття та інших екологічних викликів. Ці події сприяють співпраці та

обміну ідеями між країнами з метою досягнення спільних цілей у сфері охорони природи.

3. Регуляторні механізми, такі як законодавство та правила, грають важливу роль у забезпеченні сталого розвитку та охорони навколишнього середовища. Введення екологічних стандартів для промисловості, обмеження викидів забруднюючих речовин та впровадження екологічної сертифікації допомагають контролювати та зменшувати негативний вплив на природу та сприяють збереженню навколишнього середовища для майбутніх поколінь. Ці механізми є важливим інструментом у рамках екологічної дипломатії.

4. Діалог та переговори є важливим елементом екологічної дипломатії. Постійний діалог між країнами та зацікавленими сторонами допомагає вирішувати спільні екологічні проблеми та розробляти стратегії для їх управління. Цей діалог може відбуватися на різних рівнях, включаючи двосторонні переговори для вирішення конкретних питань, участь у міжнародних форумах для обговорення глобальних викликів, а також регіональні зустрічі для вирішення проблем, що є властивими певному регіону. Цей процес допомагає сприяти співпраці та розвитку ефективних рішень для покращення стану навколишнього середовища.

5. Розробка та впровадження спільних проектів у сфері охорони навколишнього середовища є ефективним способом співпраці між країнами. Ці проекти можуть охоплювати різні аспекти, від енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії до відновлення екосистем та збереження водних ресурсів. Спільна робота над такими проектами сприяє обміну знаннями та технологіями між країнами, сприяє сталому розвитку та співробітництву у вирішенні екологічних проблем. Це також сприяє зміцненню взаєморозуміння та довіри між учасниками проектів.

6. Громадська дипломатія є важливою складовою екологічної дипломатії. Залучення громадськості та неурядових організацій до екологічних ініціатив та обговорень сприяє вирішенню екологічних проблем. Кампанії з освіти, публічні слухання, масові акції та інші форми громадської участі можуть підвищити

усвідомленість громадськості щодо екологічних питань і сприяти прийняттю ефективних рішень на рівні урядів та міжнародних організацій. Громадська підтримка може впливати на формування екологічних політик та сприяти впровадженню сталого розвитку.

Ці інструменти та методи дійсно є важливими у спільних зусиллях країн для забезпечення сталого розвитку та збереження навколишнього середовища. Вони дозволяють країнам співпрацювати, обговорювати спільні питання, укладати угоди та розвивати проекти, спрямовані на покращення екологічної ситуації.

1.2. Екологічна дипломатія у реалізації цілей сталого розвитку

Сталий розвиток є ключовою концепцією, яка пов'язана з екологічною дипломатією. Ця концепція покликана забезпечити баланс між економічним розвитком, соціальною справедливістю та охороною навколишнього середовища. Вона враховує потреби сучасного суспільства, не завдаючи шкоди можливостям майбутніх поколінь. Спільні зусилля країн у досягненні сталого розвитку допомагають забезпечити гармонію між економічними, соціальними та екологічними аспектами розвитку.

Реалізація принципів екологічної дипломатії та сталого розвитку потребує спільних зусиль усіх зацікавлених сторін, включаючи держави, громадські організації, бізнес та наукові установи. Ця співпраця і координація дозволяють вирішувати глобальні екологічні проблеми та забезпечувати стале співіснування людства з природою. Шляхом спільних зусиль можна досягти значних успіхів у збереженні навколишнього середовища та розвитку екологічно сталої економіки.

Екологічна дипломатія виступає як інструмент для вирішення екологічних викликів та забезпечення збереження навколишнього середовища, тоді як сталий розвиток є основою для забезпечення довгострокової життєздатності планети та задоволення потреб сучасних і майбутніх поколінь.

Аналіз взаємодії людини з природою може бути поділений на різні історичні періоди, які розрізняються за тривалістю і інтенсивністю впливу людей на природу.

Незважаючи на існуючу різноманітність класифікацій, можна виокремити чотири основних періоди, а також появу п'ятого періоду (рис. 1.2).

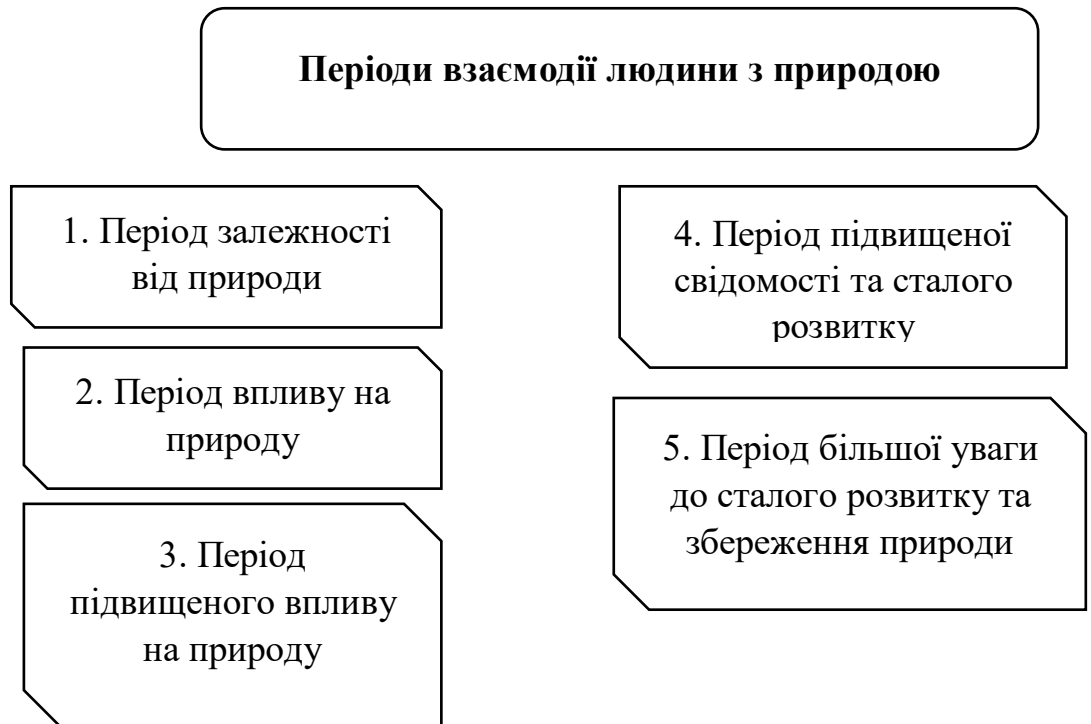

Рис. 1.2. Періоди взаємодії людини з природою

Примітка. Складено автором на основі [25].

1. Період залежності від природи: Період дикої природи характеризується тим, що люди жили у гармонії з природою, спираючись на неї для задоволення своїх основних потреб, таких як їжа, вода, житло. У цьому періоді вплив людини на природу був обмежений і природа визначала умови життя, не піддаючись значним змінам від діяльності людини.

2. Період впливу на природу: Під час періоду впливу на природу, який виник з розвитком сільського господарства та заселенням постійних поселень, люди стали активно змінювати природне середовище, щоб задовольняти свої потреби. Це включало в себе розкорчовування лісів, осушення боліт, полювання на диких тварин і розширення сільськогосподарських угідь. Ці дії призвели до

значних змін у біорізноманітті та екосистемах, порушуючи природний баланс і впливаючи на численні види та їх середовища існування.

3. Період підвищеного впливу на природу: Він спричинений індустріальною революцією та розвитком технологій, справді призвів до ще більших змін у природному середовищі. Видобуток природних ресурсів, інтенсивне використання енергії, забруднення повітря, води та ґрунту, а також масштабне вирубування лісів спричинили серйозні загрози для природи, біорізноманіття та клімату. Ці процеси впливають на екосистеми, здоров'я людей та різноманіття життя на планеті, вимагаючи усвідомлених дій для збереження нашої природи.

4. Період підвищеної свідомості та сталого розвитку: У зв'язку з пізнанням наслідків свого впливу на природу, багато людей, урядів та організацій почали усвідомлювати необхідність збереження природи і сталого розвитку. Це призвело до з'явлення міжнародних угод та ініціатив, спрямованих на зменшення викидів парникових газів, збереження біорізноманіття, використання відновлюваних джерел енергії та зменшення споживання, спрямованих на стале використання ресурсів та збереження екологічної рівноваги нашої планети.

5. Перехід до п'ятого періоду відзначається ще більшою увагою до сталого розвитку та збереження природи. Цей період характеризується акцентом на зменшенні викидів шкідливих речовин, збереженні біорізноманіття та застосуванні екологічно чистих технологій. Люди удосконалюють методи ефективного використання ресурсів, приділяють увагу розумному споживанню, активно використовують відновлювані джерела енергії та прагнуть до створення рівноваги між економічним розвитком та збереженням навколишнього середовища. Ці зусилля спрямовані на забезпечення сталого майбутнього для нашої планети та всіх її мешканців.

Класифікація періодів може відрізнитися залежно від джерел та контексту, проте загальна тенденція вказує на те, що люди все більше усвідомлюють важливість збереження та балансу взаємодії з природою. Це усвідомлення веде

до більш обізнаних рішень і спрямованих на майбутнє підходів до використання природних ресурсів та охорони навколишнього середовища для наших нащадків.

Основними екологічними проблемами, з якими зіштовхнулося сучасне суспільство (рис. 1.3).

Рис. 1.3. Основні екологічні проблеми

Примітка. Складено автором на основі [12].

1. Забруднення повітря. Це серйозна проблема, яка виникла внаслідок викидів з промислових підприємств, автотранспорту та спалювання вугілля. Воно має негативний вплив на здоров'я людей і веде до забруднення екосистем. Організації, такі як Всесвітня організація охорони здоров'я, наголошують, що забруднення повітря є одним з основних факторів ризику для здоров'я, пов'язаних з навколишнім середовищем. Зменшення рівня забруднення повітря може допомогти зменшити випадки серцево-судинних і респіраторних захворювань як у тривалій, так і в короткій перспективі.

Закон України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» свідчить про серйозне зобов'язання уряду щодо боротьби з забрудненням атмосферного повітря та здійснення комплексних заходів для покращення якості повітря. Впровадження нових технологій, зменшення викидів шкідливих речовин, розвиток

енергоефективності та сприяння використанню відновлюваних джерел енергії є ключовими аспектами цієї стратегії. Такі заходи можуть сприяти зменшенню негативного впливу на здоров'я людей та природу в цілому, сприяючи сталому розвитку країни.

2. Забруднення та виснаження водних ресурсів. Це проблеми, які виникли внаслідок великого обсягу водозабору для господарських потреб, включаючи промисловість, сільське господарство та комунальні потреби. Така ситуація призводить до зниження рівня ґрунтових вод, падіння рівня води у водоймах та збільшення конкуренції між різними галузями, які використовують воду. Також впливає на доступ до чистої води для пиття, сільськогосподарських потреб та інших аспектів життя, що вимагає ретельного управління та збереження водних ресурсів для майбутніх поколінь.

Промисловість, сільське господарство, комунальне господарство та інші джерела забруднюючих речовин сприяють засміченню водойм, зниженню якості води та представляють загрозу для здоров'я людей та екосистем. Ця проблема вимагає негайних заходів з контролю та зменшення викидів забруднюючих речовин, а також впровадження екологічно чистих технологій та ефективного управління водними ресурсами для збереження навколишнього середовища та здоров'я громадян.

3. Втрата біорізноманіття через знищення природних середовищ також є серйозною загрозою планеті. Ліси та природні зони є життєво важливими для багатьох видів тварин і рослин. Втрата цих природних середовищ може призвести до вимирання видів, порушення природних рівноваг, а також збільшення ризику поширення хвороб, які можуть вплинути на екосистеми та здоров'я людей. Охорона та збереження біорізноманіття є важливим завданням для забезпечення сталого розвитку та збереження природної різноманітності планети.

4. Викиди та несправна утилізація відходів представляють серйозну загрозу для навколишнього середовища та здоров'я людей. Це стосується як твердих побутових відходів, так і відходів виробництва та небезпечних відходів.

Нерегульовані сміттєзвалища можуть спричинити забруднення ґрунту та води, а також можуть мати негативний вплив на рослинність та тваринний світ. Регулювання та контроль за викидами, а також впровадження ефективних систем утилізації відходів є важливими кроками у зменшенні негативного впливу на довкілля та забезпеченні чистої та здорової екологічної обстановки.

Проблема відходів стає все більш актуальною через застосування ресурсоемних багатовідходних технологій у національній економіці та недостатню ефективність управління відходами. Це призводить до накопичення великої кількості відходів, які можуть бути неправильно утилізовані або викинуті на незаконні сміттєзвалища, загрожуючи навколишньому середовищу та здоров'ю людей. Ефективна стратегія управління відходами, включаючи перехід до менш відходоємних технологій та впровадження відновлюваних методів утилізації, є важливою для зменшення негативного впливу відходів на наше середовище.

5. Зміна клімату є найсерйознішою загрозою, оскільки збільшення температур, зміни в режимі опадів та екстремальні погодні явища можуть впливати на різні сфери життя, зокрема на сільське господарство, водні ресурси та екосистеми регіонів. Екстремальні погодні умови, такі як сильні зливи, спеки, повені чи засухи, можуть призводити до втрат у врожаї, підняття рівнів водойм, забруднення води та знищення природних середовищ.

Екологічні проблеми сучасності потребують комплексного підходу до вирішення. Це включає сприяння сталому розвитку, впровадження екологічно чистих технологій у виробництво та побут, підтримку охорони природних територій та збереження біорізноманіття, а також проведення ефективної екологічної освіти для населення.

Крім того, важлива співпраця з іншими регіонами та глобальними ініціативами для обміну знаннями та досвідом у сфері екології, а також для спільних зусиль у зменшенні впливу на довкілля та досягненні сталого розвитку. Спільні зусилля на місцевому, національному та міжнародному рівнях можуть допомогти створити здорове та екологічно стабільне майбутнє для нашої

планети. Екологічна дипломатія - це процес співпраці, переговорів та обміну інформацією між країнами з метою здійснення спільних зусиль щодо екологічних проблем та досягнення сталого розвитку.

Екологічна дипломатія стає все більш важливою складовою міжнародних відносин у світлі зростаючих екологічних проблем. Екологічна дипломатія охоплює вирішення проблем збереження природних ресурсів, боротьбу із забрудненням, а також сприяння сталому розвитку. Елементами екологічної дипломатії є співпраця з іншими країнами, участь у міжнародних договорах, та розробка спільних стратегій з управління природними ресурсами.

Методи екологічної дипломатії охоплюють переговори, лобювання і взаємодію з громадськістю. Важливо враховувати інтереси всіх сторін та шукати компроміси для досягнення спільних екологічних цілей.

Успіх екологічної дипломатії залежить від активної участі країн у вирішенні спільних екологічних проблем. Важливо розробляти і реалізовувати інноваційні підходи до збереження навколишнього середовища та використовувати сучасні технології для моніторингу та контролю екологічних показників. Подальший розвиток екологічної дипломатії передбачає також вдосконалення міжнародного співробітництва та створення ефективних механізмів взаємодії між державами, громадянським суспільством та бізнесом у сфері екології.

У світлі зростаючого свідомості щодо екологічних проблем, екологічна дипломатія виступає важливим інструментом у формуванні спільної відповідальності за майбутнє планети. Це також підкреслює необхідність постійного вдосконалення стратегій та механізмів реагування на екологічні виклики, щоб забезпечити сталість природних ресурсів та зберегти різноманіття екосистем.

Висновок до 1-го розділу

У світлі нагострених екологічних проблем і глобальних викликів, пов'язаних із збереженням природи та сталим розвитком, екологічна дипломатія визнається ключовим інструментом в досягненні цілей сталого розвитку.

Однією з важливих рис екологічної дипломатії є її спроможність об'єднувати країни, громадянське суспільство та міжнародні організації для спільної реакції на проблеми забруднення, знищення біорізноманіття та зміни клімату. Вона виявляється важливим механізмом вирішення конфліктів між країнами, пов'язаних із спільними екологічними ресурсами.

Екологічна дипломатія активно сприяє формуванню міжнародних договорів та угод, спрямованих на зменшення викидів шкідливих речовин, підвищення енергоефективності та підтримку відновлювальних джерел енергії. Також вона сприяє створенню механізмів міжнародного співробітництва для ефективного вирішення кризових екологічних ситуацій.

Успіх у реалізації цілей сталого розвитку вимагає посилення зусиль у впровадженні інноваційних рішень, підтримки наукових досліджень та взаємодії між різними секторами суспільства. Екологічна дипломатія, виступаючи як координуючий механізм, може стати каталізатором змін у світових підходах до екологічних питань, сприяючи збалансованому та сталому розвитку.

Крім того, екологічна дипломатія відіграє важливу роль у створенні умов для взаєморозуміння та співпраці між країнами, щоб спільно працювати над загальними екологічними викликами. Це передбачає обмін технологіями, найкращими практиками та експертизою в галузі сталого розвитку.

Однією з ключових переваг екологічної дипломатії є її здатність до впливу на світові стандарти та політики, спрямовані на збереження природи. Це може бути досягнуто через встановлення міжнародних норм і стандартів, які зобов'язують країни дотримуватися екологічних зобов'язань.

У майбутньому важливо продовжувати розвивати екологічну дипломатію як інструмент сталого розвитку, сприяючи виробленню глобальних стратегій щодо використання природних ресурсів та збереження біорізноманіття.

РОЗДІЛ 2. ВЕКТОРИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ СКЛАДОВОЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

2.1. Дипломатичні ініціативи в процесі екологізації міжнародних відносин

У світі глобалізації зростає населення, розширюються економічні розбіжності, а вплив людини на природу спричиняє складні екологічні проблеми. Відсутність єдиної міжнародної стратегії та розбіжності в підходах країн до розв'язання екологічних питань ускладнюють співпрацю. Окремі країни застосовують «зелений» протекціонізм та екологічний імперіалізм. З цим у контексті важливо встановити ефективне міжнародне співробітництво для забезпечення сталого розвитку та природоохоронних заходів.

Історія міжнародного співробітництва у галузі екології вказує на етапний процес усвідомлення важливості екологічних проблем та необхідності колективних дій для їх вирішення. Завершення ХІХ століття було періодом, коли укладалися перші міжнародні правові документи щодо захисту флори і фауни, а також створювалися заповідні території, спрямовані на збереження біорізноманіття.

У ХХ столітті відбулися значущі події, такі як міжнародні конференції у Берні (1913) та заснування міжнародних організацій з охорони природи. Протягом цього періоду міжнародне співробітництво у сфері екології вибудовувало нові форми та інструменти, розвивало міжнародне право щодо оточуючого середовища, і формувало глобальну екологічну політику.

Усвідомлення наслідків господарської діяльності та зміни підходу до екологічних проблем призвели до зростання кількості глобальних і регіональних організацій з охорони природи.

Неспроможність вирішення глобальних екологічних проблем індивідуальними зусиллями країн призвела до перегляду пріоритетів зовнішньої політики, акцентуючи на екологізації різних форм міжнародних відносин.

Термін «екологізація», до недавнього часу не був поширений. Він набув визначеної популярності в кінці XX століття і у науковому вжитку з'явилися нові концепції, такі як «екологізація соціального розвитку», «екологізація економіки», «екологізація міжнародної торгівлі», «екологізація виробництва» тощо. У зарубіжній науковій літературі початку 1990-х років також з'явилися терміни «зелені міжнародні відносини» («greening of world politics», «greening of international relations»).

«Екологізація міжнародних відносин» визначається як неперервний та послідовний процес впровадження екологічних ідей, підходів та принципів у всі сфери та форми міжнародних відносин. Основна мета цього процесу полягає в збереженні природного середовища та раціональному використанні природних ресурсів, гарантуванні міжнародної екологічної безпеки та переході до нового соціо-еколого-економічного моделювання розвитку світової спільноти.

У 1980-ті роки спостерігався період екологізації всього комплексу міжнародних відносин, що призвело до визначення двох основних напрямків в пріоритетах зовнішньої політики держав:

1. Орієнтація на захист конкретних екологічних інтересів держави, спрямована на забезпечення сталих рішень та заходів для підтримки екологічної стійкості.

2. Використання екологічного чинника для зміцнення національної економіки та підвищення конкурентоспроможності виробництва на світовому ринку, зокрема виробництва екологічно чистої продукції. Це включало участь у регіональному співробітництві для реалізації екологічних програм і проектів, а також підвищення політичного іміджу держав, які виступали із значущими екологічними ініціативами на міжнародному рівні, у природоохоронних організаціях та на міжнародних форумах.

У 1990-х роках ключовим елементом екологізації міжнародних відносин стала Конференція ООН з навколишнього середовища та розвитку, що відбулася в Ріо-де-Жанейро (Бразилія) 3-4 червня 1992 року. За участі 15 тисяч учасників із 179 країн та численних міжнародних організацій, конференція визначила, що

головним вихідним напрямом з екологічної кризи є забезпечення сталого розвитку. Основні принципи та цілі цього підходу були закріплені у «Порядку денному на XXI століття» – спеціальній програмі міжнародного співробітництва для сталого розвитку. Конференція в Ріо відкрила новий етап глобальної екологічної політики, проте, не дивлячись на це, екологічні проблеми залишаються, в значній мірі, питанням теорії.

Для ефективного впровадження рішень Конференції ООН у Ріо-де-Жанейро в 1992 році, зокрема програми «Порядок денний на XXI століття», на різних рівнях з метою досягнення цілей сталого розвитку та зміцнення міжнародного екологічного співробітництва, в лютому 1993 року було утворено Комісію зі сталого розвитку. Цей орган, що є частиною Економічної та соціальної ради ООН, взяв на себе головну роль у виконанні всіх зобов'язань, узятих на наступних міжнародних конференціях ООН, включаючи Ріо+10 і Ріо+20.

Необхідність сталого розвитку підтверджено під час Всесвітньої конференції на вищому рівні в Йоганнесбурзі "Ріо+10", що відбулася з 26 серпня по 4 вересня 2002 року. Під час цієї події були ухвалені Йоганнесбурзька декларація зі сталого розвитку та План виконання рішень Всесвітньої конференції на вищому рівні з питань сталого розвитку. Ці документи чітко визначили напрямки розвитку, встановили строки для заходів з обмеження втрати біорізноманіття, зменшення впливу людської діяльності на навколишнє середовище, розвитку альтернативних джерел енергії та надання допомоги бідним країнам.

Лідери країн висловили свою рішучість виконувати програму «Порядок денний на XXI століття» та зобов'язалися досягати міжнародно узгоджених цілей, включаючи ті, що передбачені в Декларації тисячоліття ООН.

Існують численні проблеми та виклики на шляху до сталого розвитку, які були висвітлені на міжнародній конференції Ріо+20.

Основні теми обговорення на конференції включали побудову «зеленої» економіки для досягнення сталого розвитку і подолання бідності, а також

покращення координації міжнародних зусиль для досягнення цілей сталого розвитку, зокрема допомоги країнам, що розвиваються, у переході до «зеленого» розвитку.

Основні форми міжнародного співробітництва в галузі охорони навколишнього природного середовища включають:

- парламентське співробітництво для розв'язання глобальних і регіональних екологічних проблем;
- співпрацю урядів для реалізації міжнародних екологічних програм;
- співпрацю країн з міжнародними природоохоронними організаціями;
- міжнародно-правове співробітництво для вироблення спільних підходів до розв'язання екологічних проблем;
- створення спеціальних міжнародних природоохоронних організацій;
- організацію та проведення міжнародних конференцій та форумів;
- обмін досвідом та технологіями в галузі охорони навколишнього природного середовища;
- залучення громадськості, громадських організацій та бізнесу до міжнародного екологічного співробітництва.

Міжнародні організації, такі як Організація Об'єднаних Націй (ООН) та Європейський Союз (ЄС), відіграють ключову роль у забезпеченні сталого розвитку через екологічну дипломатію. Вони сприяють міжнародній співпраці, обміну досвідом та розробці спільних стратегій для вирішення глобальних екологічних викликів. Ці організації також сприяють створенню міжнародних договорів та угод з питань екології, розвивають проекти та ініціативи з екологічного збереження, а також забезпечують технічну підтримку та фінансування для країн, що розвиваються, у сфері сталого розвитку та збереження природи.

Організація Об'єднаних Націй відіграє ключову роль у глобальному розвитку та співпраці щодо екологічних питань. Шляхом створення таких інструментів, як Комісія зі сталого розвитку та укладання міжнародних угод,

наприклад, Паризька угода про зміну клімату, ООН сприяє координації зусиль країн у зменшенні негативного впливу на клімат і навколишнє середовище.

Організація Об'єднаних Націй також організовує конференції та зустрічі на високому рівні, щоб сприяти діалогу та співпраці між країнами у сфері сталого розвитку та екології. Ці ініціативи спрямовані на спільні зусилля для забезпечення сталого майбутнього та збереження природи для наступних поколінь.

Європейський Союз (ЄС) відіграє важливу роль у забезпеченні сталого розвитку через свою екологічну дипломатію. ЄС активно працює над розробкою та впровадженням законодавства та стратегій, спрямованих на збереження природних ресурсів, зменшення викидів парникових газів та адаптацію до зміни клімату. Він також надає фінансову підтримку країнам-партнерам для реалізації проектів сталого розвитку.

Через свої програми та ініціативи, Європейський Союз сприяє співпраці, технологічному обміну та здійсненню конкретних заходів для зменшення негативного впливу на навколишнє середовище та сприяння сталому розвитку як на внутрішньому рівні, так і на міжнародній арені.

Крім ООН та ЄС, існують багато інших міжнародних організацій, які відіграють важливу роль у забезпеченні сталого розвитку через екологічну дипломатію. Організації, такі як Всесвітня організація з охорони природи (IUCN), Міжнародна енергетична агенція (IEA), Міжнародна організація з водних ресурсів (IWRA) та інші, працюють у напрямку сприяння сталому розвитку.

Ці організації сприяють обміну знаннями та досвідом, надають технічну допомогу та сприяють співпраці між країнами у вирішенні екологічних питань. Вони розробляють проекти, надають консультації та сприяють впровадженню інноваційних рішень для зменшення впливу на навколишнє середовище та забезпечення сталого використання природних ресурсів. Ця співпраця між міжнародними організаціями грає ключову роль у розв'язанні глобальних екологічних проблем.

Ці організації сприяють об'єднанню зусиль країн та розвитку ініціатив для зменшення негативного впливу на довкілля та забезпечення сталого використання природних ресурсів. Їхні спільні дії сприяють створенню більш стійкого та збалансованого світу, де люди та природа можуть існувати в гармонії.

Дипломатичні ініціативи - це дії, які приймаються державами чи міжнародними організаціями з метою сприяння міжнародній співпраці, зміцнення відносин та вирішення спільних проблем.

Дипломатичні ініціативи можуть охоплювати широкий спектр сфер, включаючи політичні, економічні, соціальні, екологічні та інші аспекти міжнародних відносин. Ці ініціативи можуть включати переговори, угоди, конференції, спільні проекти та інші форми співпраці для досягнення спільних цілей та розвитку взаємовигідних відносин між країнами чи організаціями.

Дипломатичні ініціативи можуть приймати різні форми, включаючи переговори, угоди, візити та зустрічі високопосадових осіб, спільні заяви та декларації, програми розвитку, гуманітарну допомогу та інші заходи. Ці форми співпраці використовуються для досягнення конкретних цілей у взаємодії між країнами чи міжнародними організаціями.

Переговори та угоди можуть вирішувати конкретні питання, спільні заяви та декларації можуть виражати спільні погляди чи позиції, а програми розвитку та гуманітарна допомога можуть сприяти соціальному та економічному розвитку країн. Ці ініціативи є важливими засобами для зміцнення міжнародних відносин та досягнення спільних цілей на міжнародній арені.

На рисунку 2.1. представлено успішні міжнародні ініціативи екологічної дипломатії, а саме:

- 1) Паризька угода про зміну клімату, яка була укладена у 2015 році під час Конференції ООН зі зміни клімату (COP21) в Парижі, є важливим міжнародним документом. Ця угода зобов'язує країни світу до спільних зусиль у зменшенні викидів парникових газів та прийнятті заходів для боротьби зі зміною клімату. Паризька угода отримала широку підтримку та вважається важливим кроком у напрямку зменшення впливу глобального потепління та забезпечення

сталого розвитку нашої планети. Ця ініціатива сприяє співпраці країн у зусиллях зменшення негативного впливу на клімат та збереження навколишнього середовища для майбутніх поколінь.

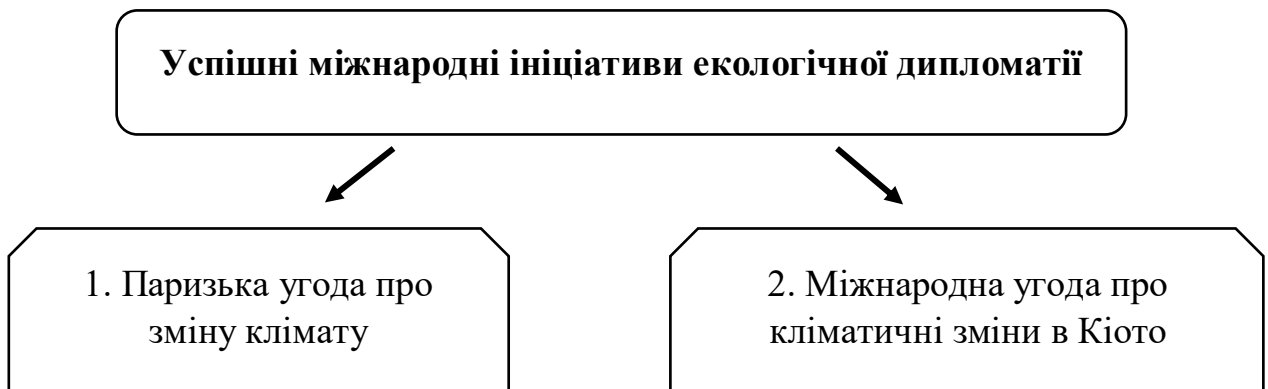

Рис. 2.1. Міжнародні ініціативи екологічної дипломатії

Примітка. Складено автором на основі [20; 28].

2) Міжнародна угода про кліматичні зміни в Кіото, яка була укладена у 1997 році, була важливим кроком у зусиллях боротьби зі зміною клімату. Угода була досягнута в рамках Конвенції ООН про зміну клімату (UNFCCC) і передбачала зобов'язання для розвинених країн зменшити свої викиди парникових газів на певний період часу. Одним із ключових аспектів цієї угоди було встановлення квот на викиди парникових газів для кожної розвиненої країни-учасниці. Країни мали можливість торгувати цими квотами, що сприяло створенню ринку викидних квот та інших механізмів для зменшення емісій парникових газів. Угода набула чинності в 2005 році і продовжує впливати на глобальні зусилля у зменшенні викидів парникових газів та адаптації до змін клімату.

Екологічна дипломатія спрямована на спільні зусилля країн у забезпеченні сталого використання ресурсів, зменшенні викидів шкідливих речовин, збереженні біологічного різноманіття та зміцненні екологічної безпеки. Це включає у себе угоди, співпрацю та взаємодію між країнами з метою спільного вирішення екологічних проблем та забезпечення збалансованого та сталого розвитку. Такий підхід сприяє сталому використанню природних ресурсів,

допомагає зберігати природне середовище та забезпечує екологічну стійкість для сучасних та майбутніх поколінь.

Важливість екологічної дипломатії у розвитку сільських районів та забезпеченні продовольчої безпеки. Це означає не лише захист природних ресурсів, а й підтримку справедливих торгових відносин, стійкість використання земель та водних ресурсів, а також розвиток стійких агропромислових систем. Екологічна дипломатія допомагає знаходити компроміси між розвитком сільськогосподарських галузей та збереженням природного середовища, забезпечуючи сталість для сільських господарств та здоров'я громадян.

Отже, екологічна дипломатія є ключовим інструментом для досягнення збалансованого та сталого розвитку. Шляхом спільних зусиль, прийняттям екологічних стандартів та міжнародною співпрацею країни можуть працювати разом на користь природного середовища та забезпечити гармонію між економічними, соціальними та екологічними аспектами. Це важливо для збереження ресурсів для майбутніх поколінь і забезпечення стійкого та здорового оточуючого середовища для всіх.

2.2. Роль дипломатії у формування стратегій сталого розвитку зарубіжних країн

У 2015 році ООН ухвалила стратегічний план дій зі сталого розвитку до 2030 року, який охоплює 17 стратегічних цілей і 169 завдань. Однією з основних цілей цього плану є викорінення бідності, захист навколишнього середовища та забезпечення соціального прогресу у всьому світі.

Амбітні цілі ООН зі сталого розвитку поставили перед глобальною спільнотою складні завдання, що вимагають консолідації спільних національних зусиль.

У цьому контексті кожна країна повинна розробити та впровадити власний комплексний механізм забезпечення сталого розвитку, враховуючи національні потреби і пріоритети. Такий підхід сприятиме глобальним трансформаціям у

сфері сталого розвитку і вимагає від усіх країн спільного зусилля для досягнення поставлених цілей.

Кожна країна формує свій стратегічний план сталого розвитку на період до 2030 року відповідно до свого рівня економічного розвитку та наявних ресурсів. Найбільший інтерес викликають найрозвиненіші країни світу, зокрема країни G-7, які мають значний економічний та політичний потенціал. Аналіз національних стратегій сталого розвитку цих країн є особливо важливим, враховуючи їхню велику роль у реалізації глобальних цілей.

Розробка національних стратегій та програм у сфері екологічної дипломатії допомагає країнам активно взяти участь у міжнародних зусиллях зі збереження природних ресурсів та розв'язанні глобальних екологічних проблем. Це також сприяє співпраці з іншими країнами та організаціями, щоб досягти спільних екологічних цілей.

Національні стратегії сталого розвитку – це комплексні плани та програми, розроблені національними урядами для досягнення економічного, соціального та екологічного розвитку, забезпечуючи при цьому збалансований підхід до потреб сучасних поколінь без шкоди для майбутніх. Ці стратегії можуть включати в себе заходи щодо впровадження сталого виробництва, підтримки відновлювальних джерел енергії, соціальної справедливості та збереження природних ресурсів.

Аналіз того, як країни G-7 працюють над досягненням цілей сталого розвитку є важливим завданням дослідження.

Почнемо з Канади, де правовою основою реалізації цілей сталого розвитку в цій країні є Федеральний закон про сталий розвиток (2008 р.). Цей закон встановлює принцип ефективного використання природних, соціальних та економічних ресурсів, а також потребу враховувати сукупність екологічних, економічних і соціальних факторів при прийнятті рішень урядом Канади.

Для розробки та впровадження стратегій сталого розвитку в Канаді відповідає міністерство Навколишнього середовища та зміни клімату. Згідно з чинним законодавством, це міністерство кожні три роки оновлює федеральну

стратегію сталого розвитку Канади, враховуючи нові пріоритети національного розвитку та адаптацію до нових зовнішніх умов.

Основні особливості реалізації канадської системи сталого розвитку через цю стратегію включають:

1. Концентрацію зусиль і ресурсів лише на 13 цілях сталого розвитку.
2. Розробку власних стратегій сталого розвитку 26 федеральними організаціями на основі національної стратегії.
3. Утворення волонтерської дорадчої ради при Департаменті розвитку та зміни клімату Канади, в яку входять представники провінцій, корінних народів, неприбуткових організацій, підприємств та профспілок.

Щодо сталого розвитку у Франції, то правова база країни включає ряд репрезентативних нормативних актів, які визначають стратегії та заходи у різних сферах. Ось кілька ключових правових документів та ініціатив:

- Національний план управління радіоактивними матеріалами та відходами (2013-2015): визначає заходи щодо безпеки та ефективного використання радіоактивних ресурсів.
- Національна стратегія збереження біорізноманіття (2013): спрямована на збереження та підтримку різноманіття екосистем та видів.
- Кліматична політика Франції (2013): визначає заходи щодо зменшення викидів парникових газів та адаптації до зміни клімату.
- Національна стратегія для інтелектуальних транспортних систем "Mobilité 2.0" (2014): спрямована на розвиток сталого та ефективного транспорту.
- Національний план реагування на основні ядерні чи радіологічні аварії (2014, 2015): визначає заходи та процедури у випадку ядерних чи радіологічних аварій.

Ці правові акти свідчать про серйозні зусилля Франції у напрямку сталого розвитку та захисту довкілля.

Основні риси французького підходу до реалізації цілей у стратегії сталого розвитку можна узагальнити наступним чином:

1. Концентрація конкретних цілях: Франція фокусується на 9 основних цілях сталого розвитку, що спрощує спрямування зусиль та ресурсів для досягнення конкретних результатів у визначених сферах.

2. Широка нормативно-правова база: Нормативно-правова база Франції охоплює кілька галузевих стратегій і національних планів дій в різних сферах сталого розвитку. Це створює комплексний підхід до вирішення різних аспектів сталого розвитку.

3. Сприяння на різних рівнях: Франція активно сприяє сталому розвитку на національному, європейському та міжнародному рівнях. Це свідчить про готовність країни співпрацювати та обмінюватися досвідом для досягнення глобальних цілей сталого розвитку.

Ці характеристики свідчать про виважений та всебічний підхід Франції до сталого розвитку, де концентрація на конкретних цілях супроводжується широким спектром стратегій і правових інструментів для їх досягнення.

В Німеччині державна політика у сфері сталого розвитку тісно пов'язана як із міжнародними, так і з європейськими ініціативами і політиками. Німеччина активно долучається до розробки та реалізації стратегій, спрямованих на досягнення сталого розвитку на різних рівнях.

На міжнародному рівні: Німеччина виступає активним учасником глобальних ініціатив та угод зі сталого розвитку. Країна приділяє значну увагу глобальним викликам, таким як зміна клімату, біорізноманіття та енергетична стійкість.

На європейському рівні: Німеччина активно співпрацює з іншими країнами Європейського союзу для впровадження та вдосконалення політик сталого розвитку. Це включає участь у програмах та ініціативах ЄС, спрямованих на заохочення сталого господарювання, зменшення викидів та розвиток відновлювальної енергетики.

Основні особливості реалізації стратегії сталого розвитку в Німеччині включають:

1. Концентрація на всіх 17 цілях сталого розвитку: Німеччина відзначається тим, що вона активно спрямовує зусилля та ресурси на досягнення всіх 17 цілей сталого розвитку, що визначені ООН. Це свідчить про широкий підхід та визнання важливості вирішення різних глобальних викликів.

2. Стратегії сталого розвитку на рівні федеральних земель: Більшість федеральних земель в Німеччині мають власні стратегії сталого розвитку, що враховують особливості та потреби конкретних регіонів. Це дозволяє адаптувати заходи до місцевих умов та реалізувати сталий розвиток на різних територіях.

3. Широкий діалог з громадянським суспільством: Уряд Німеччини практикує широкий діалог з громадянським суспільством для повноцінної реалізації цілей сталого розвитку. Це включає активну взаємодію з громадськими організаціями, бізнесом та іншими зацікавленими сторонами, сприяючи інформаційній відкритості та спільному вирішенню проблем.

В Італії Міністерство навколишнього середовища, землі та моря відповідає за розробку та впровадження стратегій сталого розвитку. Ця установа відіграє ключову роль у формуванні та виконанні політик, спрямованих на збалансований розвиток, з урахуванням екологічних та соціальних аспектів. Міністерство активно співпрацює з різними зацікавленими сторонами, включаючи громадські організації та промислових партнерів, для досягнення цілей сталого розвитку в Італії.

Основними особливостями реалізації стратегії сталого розвитку Італії є:

1. Концентрація на всіх 17 цілях сталого розвитку: Італійська стратегія активно спрямована на досягнення всіх 17 цілей сталого розвитку, визначених ООН, що свідчить про високий рівень зобов'язань країни щодо глобальних проблем.

2. Широкий діалог з громадянським суспільством: Участь уряду Італії у широкому діалозі з громадянським суспільством підкреслює важливість взаємодії з громадськістю для більш ефективного реалізації цілей сталого розвитку.

3. Участь регіонів у визначенні стратегій: Італійські регіони мають можливість затверджувати власні стратегії сталого розвитку, відповідно до національної стратегії. Це враховує різноманітність та специфічні потреби різних частин країни.

У 2016 році уряд Японії встановив Штаб просування Цілей сталого розвитку, який очолює Прем'єр-міністр і включає усіх міністрів. Основними завданнями цього органу є:

- Організація тісної взаємодії між міністерствами та державними установами: Штаб просування виступає як координаційний центр, сприяючи ефективній комунікації та співпраці між різними секторами влади для виконання завдань у сфері сталого розвитку.

- Координація національних дій у реалізації цілей сталого розвитку: Штаб просування відповідає за забезпечення взаємодії та згуртування зусиль урядових органів для успішної реалізації Цілей сталого розвитку в Японії.

Основні особливості реалізації стратегії сталого розвитку Японії включають:

1. Здійснення заходів на найвищому державному рівні: реалізація заходів щодо сталого розвитку в Японії здійснюється на найвищому рівні влади, що підкреслює важливість цих питань для держави.

2. Концентрація на всіх 17 цілях сталого розвитку: Японія зосереджує зусилля та ресурси на досягнення всіх 17 цілей сталого розвитку ООН, визначаючи комплексний підхід до вирішення глобальних проблем.

3. Принципи реалізації сталого розвитку: основні принципи включають універсальність, інклюзивність, підхід участі, інтегральний підхід, прозорість і підзвітність дій.

У 2015 році Сполучене Королівство приєдналося до глобальної програми сталого розвитку до 2030 року. Державний орган, відповідальний за розробку та впровадження стратегій сталого розвитку, є Департамент Великобританії для Міжнародного розвитку. Уряд Великобританії активно підтримує досягнення

глобальних цілей сталого розвитку. Правова база реалізації цілей сталого розвитку є широкою і включає такі дії, як:

- Стратегія зеленого зростання (2018 р.): визначає підходи до сталого економічного розвитку з акцентом на екологічну стійкість.
- Промислова стратегія (2017 р.): спрямована на розвиток індустрії з урахуванням сталого розвитку та інновацій.
- Стратегія громадянського суспільства (2018 р.): забезпечує активну участь громадянського суспільства у процесах сталого розвитку.
- План сталого розвитку в охороні здоров'я (2020 р.): спрямований на забезпечення сталого розвитку системи охорони здоров'я.

Основними особливостями реалізації цілей сталого розвитку Великобританією є:

1. Концентрація на всіх 17 цілях сталого розвитку: Великобританія активно спрямовує свої зусилля та ресурси на досягнення всіх 17 цілей сталого розвитку ООН, визначаючи широкий спектр заходів для їх втілення.

2. Відомча та регіональна децентралізація: здійснення цілей сталого розвитку відбувається через широку відомчу та регіональну децентралізацію, що дозволяє адаптувати стратегії до конкретних потреб різних регіонів та галузей.

3. Сприяння сталому розвитку в інших країнах через офіційну допомогу розвитку: Великобританія приділяє велику увагу наданню офіційної допомоги розвитку країнам, що розвиваються, і слаборозвиненим країнам, сприяючи їхньому сталому розвитку та зменшенню нерівностей.

Уряд Сполучених Штатів Америки активно брав участь в обговоренні та розробці 17 глобальних цілей сталого розвитку. З початку 1970-х років США надавали допомогу численним країнам та співпрацювали з ними для досягнення цілей сталого розвитку. Це свідчить про зобов'язання Сполучених Штатів до глобальної ініціативи щодо сталого розвитку та їхню готовність співпрацювати для вирішення світових викликів.

Основні особливості реалізації цілей сталого розвитку в Сполучених Штатах Америки включають:

1. Зосередження на всіх 17 цілях: США активно спрямовує зусилля на досягнення всіх 17 глобальних цілей сталого розвитку, визначених ООН.

2. Регіональна децентралізація: Реалізація цілей сталого розвитку здійснюється через регіональну децентралізацію, що дозволяє адаптувати стратегії до конкретних потреб різних регіонів країни.

3. Сприяння сталому розвитку в інших країнах: Велика увага приділяється наданню офіційної допомоги розвитку країнам, що розвиваються, і слаборозвиненим країнам, підтримуючи їхні ініціативи зі сталого розвитку.

4. Міжнародний досвід вирішення проблем сталого розвитку: Сполучені Штати мають великий міжнародний досвід у вирішенні проблем, пов'язаних із стійким розвитком, що дозволяє їм внести вагомий внесок у глобальний контекст.

5. Державно-приватне партнерство: Активне використання державно-приватного партнерства в реалізації сталих цілей розвитку, підкреслюючи важливість співпраці між урядом і приватним сектором для досягнення спільних цілей.

Держави мають спільно працювати для захисту навколишнього середовища, сприяючи співпраці, прийняттю міжнародних домовленостей та вирішенню проблем, які впливають на природу та екологічну стійкість планети.

Захист інтересів навколишнього середовища є важливою функцією держави. Держава повинна брати відповідальність за збереження природних ресурсів і біорізноманіття, вживати заходів для запобігання забрудненню та встановлювати стандарти якості повітря, води та лісів. Укладання міжнародних екологічних договорів також є важливим кроком у забезпеченні сталої екологічної рівноваги.

Проблеми та перспективи забезпечення сталого розвитку через екологічну дипломатію мають велике значення для збереження природних ресурсів, зміцнення екологічної безпеки та покращення якості життя на планеті. Складність міжнародних переговорів полягає в необхідності досягнення консенсусу між різними країнами з різними інтересами та підходами до

екологічних питань. Конфлікти інтересів можуть ускладнювати прийняття спільних рішень та угод. Недостатня усвідомленість населення може призводити до недостатнього тиску на уряди для прийняття екологічних заходів. Недостатній фінансовий ресурс може обмежувати можливості реалізації програм та проектів у сфері охорони навколишнього середовища.

Однак існують перспективи та можливості для вирішення цих проблем через співпрацю між країнами, залучення громадськості та приватного сектору до екологічних ініціатив, ефективне використання ресурсів та розвиток міжнародних фінансових механізмів для підтримки екологічних проектів. Шлях до сталого розвитку вимагає спільних зусиль та дієвої екологічної дипломатії для забезпечення збалансованого вирішення цих важливих питань.

Екологічна дипломатія грає ключову роль у сприянні міжнародному співробітництву та обміну досвідом між країнами. Шляхом спільних зусиль країни можуть розробляти та впроваджувати стратегії зменшення викидів парникових газів, покращення якості повітря та води, збереження біорізноманіття та інші заходи з охорони навколишнього середовища.

Крім того, екологічна дипломатія може сприяти вирішенню конкретних проблем через міжнародні договори та угоди. Це може включати спільні проекти з екологічного відновлення, технологічний обмін для розвитку екологічних інновацій, а також співпрацю у вирішенні екологічних криз та природних лих.

Другим аспектом є, впровадження екологічних стандартів і політики на міжнародному рівні є критично важливим для забезпечення сталого розвитку та збереження навколишнього середовища. Шляхом спільних угод та договорів країни можуть встановлювати стандарти щодо викидів шкідливих речовин, розвивати відновлювальні джерела енергії та впроваджувати інші заходи, спрямовані на збереження природних ресурсів.

Ці міжнародні зобов'язання можуть включати у себе різні аспекти екологічної політики, такі як зменшення викидів парникових газів, захист водних ресурсів, боротьба зі зміною клімату, збереження біорізноманіття та інші заходи, спрямовані на поліпшення стану навколишнього середовища. Ці угоди

створюють рамки для співпраці між країнами і сприяють спільним зусиллям у вирішенні глобальних екологічних проблем.

Крім того, екологічна дипломатія може виступати як каталізатор для інновацій та розвитку нових технологій, спрямованих на досягнення сталого розвитку. Співпраця між науковцями, підприємцями та урядами може сприяти обміну знаннями та технологіями, що дозволить створити нові рішення та практики.

Інновації в екологічних технологіях можуть включати у себе розробку чистих технологій виробництва, використання відновлювальних джерел енергії, удосконалення систем управління відходами та інші підходи, що сприяють зниженню негативного впливу на довкілля.

2.3. Стратегія сталого розвитку України: дипломатична підтримка та проблеми реалізації

Україна переживає перехід в нову історичну епоху, надаючи унікальний шанс українському народу збудувати нове майбутнє для країни. Ратифікація Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом стала ключовим кроком, надаючи Україні інструмент та орієнтир для реформ. Виконання вимог цієї Угоди відкриває можливість для України стати повноцінним членом Європейського Союзу, враховуючи Копенгагенські критерії.

Стратегією сталого розвитку «Україна – 2020» було встановлено цілі, напрямки, план дій, пріоритети та показники у сферах оборони, соціально-економічного розвитку, організаційного та політико-правового середовища для стабільності та розвитку України. Мета Стратегії полягає у впровадженні європейських життєвих стандартів в Україні та досягненні провідної позиції країни в міжнародному співтоваристві.

Для досягнення цієї мети рух вперед буде здійснюватися за векторами (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Вектори руху

Примітка. Складено автором на основі [33].

Вектор розвитку - це стратегічний напрям, орієнтований на досягнення конкретних цілей чи завдань у певній сфері. Деталізуючи це поняття:

- Напрямок Розвитку: Вектор розвитку визначає основний напрям чи сферу, в якій здійснюється просування. Наприклад, це може бути економічний, соціальний, технологічний чи екологічний розвиток.

- Стратегічні Цілі: Вектор розвитку зазвичай включає в себе чітко визначені стратегічні цілі чи завдання, які мають бути досягнуті в результаті просування в даному напрямку.

- Інструменти та Заходи: Для реалізації вектора розвитку визначаються конкретні інструменти та заходи, які будуть використовуватися для досягнення стратегічних цілей.

- Моніторинг та Оцінка: Важливо встановити систему моніторингу та оцінки для визначення ефективності обраного вектора розвитку та вчасного коригування стратегії, якщо це необхідно.

- Довгострокова Перспектива: Вектор розвитку орієнтований на довгострокові перспективи та враховує не лише поточні, а й майбутні виклики та можливості.

Загалом, вектор розвитку виступає як своєрідний курс або напрям, який спрямовує енергію та ресурси для досягнення конкретних результатів у визначеній сфері.

Вектор безпеки - це стратегічний напрямок або напрям, орієнтований на забезпечення безпеки, стабільності та захисту визначених об'єктів, системи чи території. Це концепція, що визначає основні аспекти та заходи, спрямовані на зменшення ризиків та загроз для певного об'єкта чи суб'єкта. Докладніше:

- Ідентифікація Загроз та Ризиків: Вектор безпеки передбачає аналіз потенційних загроз і ризиків, що можуть впливати на об'єкт чи систему.

- Визначення Системи Захисту: Встановлення системи захисту, включаючи технічні, організаційні та правові заходи для запобігання та врегулювання можливих небезпек.

- Реагування на Небезпеку: Визначення механізмів реагування на кризові ситуації чи надзвичайні події з метою мінімізації можливих наслідків.

- Кібербезпека: Врахування аспектів кібербезпеки, оскільки цифрові загрози можуть становити серйозні виклики для безпеки систем та інформації.

- Співпраця та Міжнародна Безпека: Здійснення співпраці на міжнародному рівні для обміну інформацією, спільного протидії загрозам та підтримки глобальної безпеки.

- Інформаційна Безпека: Забезпечення захисту інформації та даних від несанкціонованого доступу та зловживання.

В цілому, вектор безпеки визначає комплексний підхід до забезпечення безпеки, охоплюючи фізичний, технічний, кібернетичний та інші аспекти, які можуть впливати на стабільність та захищеність об'єкта чи системи.

Вектор відповідальності - це напрямок або шлях, орієнтований на усвідомлення та виконання конкретних обов'язків, завдань чи зобов'язань у відносинах із суспільством, навколишнім середовищем чи іншими стейкхолдерами. Це концепція, що визначає ступінь відповідальності та заходи, необхідні для виконання визначених обов'язків. Докладніше:

- Обов'язки та Стандарти: Визначення конкретних обов'язків та стандартів, які мають бути дотримані у сфері відповідальності.

- **Транспарентність та Звітність:** Забезпечення прозорості та системи звітності для інформування громадськості чи заінтересованих сторін про виконання визначених завдань.

- **Етика та Соціальна Відповідальність:** Розвинення етичних стандартів та врахування соціальних аспектів відповідальності при прийнятті рішень.

- **Екологічна Відповідальність:** Врахування впливу діяльності на навколишнє середовище та прийняття заходів для збереження природних ресурсів.

- **Корпоративна Громадянська Відповідальність:** Залучення бізнесу до вирішення соціальних та екологічних проблем у рамках корпоративної відповідальності.

- **Прийняття Ризику:** Визнання та прийняття ризиків, пов'язаних з виконанням відповідальних завдань, та розробка стратегій їх управління.

Вектор відповідальності спрямований на побудову ефективної системи управління обов'язками та врахування інтересів різних стейкхолдерів для досягнення позитивного впливу на суспільство та навколишнє середовище.

Вектор гордості - це напрямок або фактор, що викликає в особистості чи спільноті позитивні емоції, пов'язані з досягненнями, ідентичністю або приналежністю до чого-небудь важливого та цінного. Це концепція, яка визначає те, через що людина чи група може почувати себе пишною та задоволеною. Докладніше:

- **Досягнення та Успіхи:** Гордість може виникати з власних особистих досягнень або успіхів, що стають важливим елементом особистої ідентичності.

- **Приналежність до Групи:** Відчуття гордості може впливати з приналежності до певної спільноти, нації чи організації, особливо коли ця спільнота досягає значущих результатів.

- **Спільні Цінності:** Вектор гордості може бути пов'язаний із спільними цінностями, які визначаються як важливі та цінні для конкретної особи чи групи.

- **Творчість та Інновації:** Гордість може виникати від створення чогось нового, інновацій або творчих досягнень.

- Дії на Користь Інших: Гордість також може походити від допомоги іншим, внеску в благоустрій суспільства або допомоги у вирішенні глобальних проблем.

В цілому, вектор гордості визначає області або фактори, що викликають позитивні емоції гордості, що можуть бути джерелом мотивації та задоволення для особистості чи групи.

В межах названих чотирьох напрямків стратегії передбачено впровадження 62 реформ та програм розвитку для досягнення сталого прогресу та поліпшення стану країни.

Впровадження в Україні Стратегії сталого розвитку обумовлено факторами як внутрішнього, так і зовнішнього характеру:

1. Внаслідок прийняття на Саміті ООН зі сталого розвитку 17 глобальних Цілей сталого розвитку на період до 2030 року необхідно оновлення Стратегії сталого розвитку "Україна - 2020";

2. Унаслідок пріоритетного розвитку протягом численних років ресурсно- та енергоємних галузей та технологій, сировинної спрямованості експорту та високої концентрації виробництва у промислових регіонах в Україні сформувалася структура управління розвитком, яка загалом вважається неефективною та потенційно екологічно небезпечною;

3. Економічний рівень розвитку та рівень добробуту населення в Україні не відповідає потенціалу країни в галузях природних ресурсів, науково-технічного прогресу, аграрно-промислового сектора та кваліфікаційно-освітнього рівня населення, а також соціально-історичним і культурним традиціям українського народу;

4. Україна зобов'язана виконувати міжнародні зобов'язання з питань сталого розвитку, визначені стратегічними документами ООН;

5. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом є основою для впровадження інноваційних перетворень в Україні у напрямі сталого розвитку;

6. Цілі та завдання сталого розвитку не повністю відображені в розроблених та затверджених стратегічних загальнодержавних, галузевих та регіональних документах.

7. Наукове обґрунтування переходу України до сталого розвитку було розроблено українськими вченими, і цей процес отримав відповідну громадську підтримку.

Саміт ООН зі сталого розвитку у вересні 2015 року призвів до ухвалення «Перетворення нашого світу: порядок денний у сфері сталого розвитку до 2030 року». Цей документ визначив 17 Цілей Сталого Розвитку (ЦСР) та 169 конкретних завдань, які стали універсальними для всіх країн у зусиллях досягти сталого розвитку в таких сферах, як боротьба з бідністю, забезпечення освіти, здоров'я, рівності, інклюзивного економічного зростання та захисту довкілля.

Протягом періоду від червня до грудня 2016 року проект Стратегії сталого розвитку України до 2030 року обговорювався на регіональних та національних консультаціях. У цих обговореннях приймали участь представники органів державної влади та місцевого самоврядування всіх областей України, депутати різних рівнів, науковці, освітяни, представники інститутів громадянського суспільства, професійних об'єднань, бізнесу, ЗМІ та експерти міжнародних організацій.

Стратегія спрямована на досягнення конкретної мети розвитку, а для її втілення передбачено створення Національного плану дій (дорожньої карти) з переходу України до сталого розвитку, який буде затверджено після прийняття Стратегії.

Стратегія формує цілісну систему стратегічних та оперативних мет цілей для досягнення інтегрованого економічного, соціального та екологічного розвитку України до 2030 року. Також вона установлює основні принципи впровадження Стратегії, напрями міжгалузевої та міжсекторальної взаємодії, головні питомники та інструменти для її реалізації. Вона базується на новій світоглядній парадигмі, що представляє собою політичну та практичну модель розвитку для всіх країн світу. Ця модель спрямована на задоволення потреб

сучасного покоління, не ушкоджуючи можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Основний акцент робиться на досягненні оптимального балансу між економічним, соціальним та екологічним розвитком.

Рішенням Президента України та внесенням змін до Регламенту у 2019 і 2020 роках враховано Цілі сталого розвитку як важливий фактор у формуванні та реалізації державної політики. Це підтверджує зобов'язання України до досягнення сталого розвитку, враховуючи національні особливості та завдання.

Україна, разом з іншими країнами-членами ООН, приєдналася до глобального процесу досягнення Цілей сталого розвитку, і почала інклюзивний процес адаптації цих цілей до національного контексту. Національна система, яка складається із 86 завдань, і відображена в Національній доповіді, становить основу для комплексного моніторингу та досягнення цілей сталого розвитку в Україні до 2030 року.

У 2019 році, ухвалою Кабінету Міністрів України, було схвалено список індикаторів для системного відстеження прогресу в досягненні Цілей сталого розвитку. Ця ініціатива спрямована на вдосконалення системи національної статистики та публікацію даних для оцінки суспільного прогресу в контексті реалізації цілей сталого розвитку.

У липні 2020 року на Політичному форумі високого рівня зі сталого розвитку під егідою Економічної і соціальної ради ООН, Україна представила глобальній громадськості свій перший Добровільний національний огляд, щодо досягнення Цілей сталого розвитку.

У 2021 році був введений систематичний моніторинг індикаторів досягнення Цілей сталого розвитку.

Досягнення Цілей сталого розвитку вимагає широкого залучення зацікавлених сторін на різних рівнях управління і значних фінансових ресурсів. У 2021 році ПРООН, ВООЗ, ЮНІСЕФ, разом із Європейською економічною комісією ООН, у рамках Спільної програми з підтримки стратегічного планування та фінансування сталого розвитку в Україні, спільно з Урядом

України, розпочали співпрацю щодо удосконалення державного фінансування реалізації Цілей сталого розвитку в країні.

Спільна програма, завдяки взаємодії на національному та субнаціональному рівнях, сприяла проведенню дослідження та оцінки фінансування Цілей сталого розвитку в Україні. Результати цього дослідження визначили рекомендації для удосконалення фінансування за допомогою наявних та потенційних фінансових інструментів, а також узгодження напрямків використання ресурсів з довгостроковими пріоритетами розвитку та досягнення Цілей сталого розвитку в Україні.

Для забезпечення реалізації Стратегії необхідно розробляти та приймати відповідні нормативно-правові акти, регулюючі процеси та механізми впровадження стратегічних заходів. Крім того, рекомендується розробляти щорічні плани дій, які конкретизують завдання та кроки на кожен рік в рамках Стратегії. Для ефективного контролю і оцінки виконання заходів важливим є систематичний моніторинг та аналіз стану їх виконання.

Організаційне забезпечення має передбачати створення відповідних структур, комітетів чи агентств, відповідальних за координацію та виконання стратегічних завдань. Ці органи повинні мати визначені повноваження, фінансову підтримку та чіткі механізми взаємодії з іншими галузевими структурами та органами влади. Загальне виконання стратегії ґрунтується на системі правових норм та організаційних заходів, які забезпечують її послідовне та ефективне впровадження.

Висновок до 2-го розділу

На фоні нагальних екологічних викликів та зростаючої усвідомленості про необхідність збереження природи, дипломатичні ініціативи виявляються ключовим елементом у формуванні екологічно орієнтованих міжнародних відносин.

Провідні країни та міжнародні організації активно виступають ініціаторами дипломатичних зусиль для створення спільних стратегій щодо зменшення викидів, використання відновлювальних джерел енергії та забезпечення сталого використання природних ресурсів.

Один із ключових аспектів дипломатичних ініціатив - це формування міжнародних договорів, спрямованих на об'єднання зусиль країн у боротьбі зі спільними екологічними проблемами. Підписання таких угод визначає загальний зобов'язання співпрацювати в напрямку сталого розвитку та екологічної стійкості. Окрім того, дипломатичні ініціативи включають у себе інтенсивний діалог та обмін інформацією між країнами щодо найкращих екологічних практик, що сприяє взаємному вдосконаленню та впровадженню ефективних стратегій.

Застосування екологічно орієнтованих підходів у дипломатії необхідно продовжувати в майбутньому. Це вимагатиме взаємодії між державами, громадським суспільством та приватним сектором, а також посилення зусиль для розробки і впровадження нових технологій, спрямованих на зменшення екологічного відбитку.

Загалом, дипломатичні ініціативи в екологізації міжнародних відносин є важливим етапом на шляху до створення сталого та екологічно безпечного світу, де країни спільно працюють для досягнення спільних цілей та забезпечення довгострокового благополуччя планети.

Україна визначає стратегію сталого розвитку як основний напрямок свого розвитку, та дипломатичні ініціативи грають важливу роль у втіленні цих стратегій. Зокрема, вони визначаються як ключовий інструмент для забезпечення міжнародної підтримки та співпраці в реалізації програм сталого розвитку.

Дипломатична підтримка забезпечує включення України в міжнародні ініціативи та альянси, спрямовані на досягнення цілей сталого розвитку. Активна участь у міжнародних форумах, договореності з партнерами, а також розробка

спільних стратегій дозволяють країні обмінюватися досвідом та впроваджувати кращі практики.

Однак, на жаль, існують проблеми, які ускладнюють реалізацію стратегії сталого розвитку в Україні. Серед них - економічні труднощі, політична нестабільність та внутрішні конфлікти, що можуть вплинути на здатність країни виконувати свої зобов'язання перед міжнародним співтовариством. Також важливо враховувати необхідність посилення внутрішнього співробітництва між урядовими структурами, громадянським суспільством та бізнес-сектором для ефективної реалізації стратегії. Такий підхід дозволить максимізувати позитивний вплив та зменшити негативні наслідки.

Отже, успішна реалізація стратегії сталого розвитку України вимагає не лише зовнішньої дипломатичної підтримки, але й системного підходу всередині країни для вирішення внутрішніх викликів та сприяння впровадженню екологічності та сталості в усіх сферах суспільства.

РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ У ДОСЯГНЕННІ ЦІЛЕЙ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

3.1. Внесок ЄС у розвиток екологічної дипломатії на міжнародному рівні

У другій половині ХХ століття світове співтовариство стало стикатися з рядом серйозних проблем, і серед них особливе значення приділялося екологічним аспектам. Ці проблеми набули глобального масштабу, і до кінця століття сформувався механізм для їх вирішення на світовому рівні.

Сучасна політика відзначається «екологізацією», яка виявляється в наголосі на «зеленому» зростанні економіки та впровадженні безпечних технологій з принципом «нульового забруднення». Міжнародне співробітництво та екологічна дипломатія спрямовані на конструктивну співпрацю для покращення навколишнього середовища.

Інститут екологічної дипломатії став поширеним у багатьох країнах, де активно ведеться боротьба за відновлення екосистеми планети. Один із найяскравіших та успішних прикладів цього підходу є екологічна дипломатія Європейського Союзу. Активна участь Євросоюзу в міжнародному екологічному співробітництві та ініціативи в сфері захисту природного середовища підтверджують значущість екологічної дипломатії.

Термін «екологічна дипломатія» набув поширення після створення програми Організації Об'єднаних Націй з навколишнього середовища (ЮНЕП) у 1973 році, коли екологічні питання стали ключовими на світовій політичній арені.

Робота екологічної дипломатії значно полегшується завдяки прийняттю різних нормативно-правових актів. До 1972 року Європейська спільнота не мала компетенцій в галузі навколишнього середовища, і проводилися лише окремі заходи для вирішення питань цієї сфери.

Стокгольмська конференція ООН у 1972 році суттєво вплинула на розвиток екологічного права європейських країн.

У жовтні 1972 року держави-члени ЄЕС прийняли Декларацію щодо програми дій із навколишнього середовища, а на початку 1973 року була ухвалена Перша програма дій із навколишнього середовища (на 1973–1976 рр.). Цей документ визначав основні принципи європейської політики з охорони навколишнього середовища. Починаючи з цього моменту, пріоритетні дії Співтовариства у сфері охорони довкілля визначалися програмами дій, які, хоча не мали обов'язкової юридичної сили, однак були важливим інструментом регулювання питань, пов'язаних із захистом довкілля.

Друга програма дій «Продовження та імплементація політики Європейського Співтовариства і програма дій з навколишнього середовища» була ухвалена у 1977 році і слугувала фактичним продовженням та розвитком Першої програми дій.

7 лютого 1983 року була прийнята Третя програма дій Європейського Співтовариства «Продовження та імплементація політики Європейського Співтовариства і програма дій з навколишнього середовища» на період з 1982 по 1986 роки. Ця програма включала інноваційні положення, які торкнулися чотирьох ключових аспектів екологічної політики Співтовариства.

По-перше, висловлювалася необхідність дальшої інтеграції екологічної політики в інші галузеві стратегії Співтовариства.

По-друге, підкреслювалася важливість зміцнення запобіжних заходів у екологічній політиці, з особливим наголосом на оцінці впливу на навколишнє середовище.

Третє, визначалися пріоритетні галузі для поліпшення навколишнього середовища, такі як інтеграція екологічної політики в інші сфери, процедури оцінки впливу на довкілля, зменшення забруднення морської і прісної води, транскордонне забруднення, обробка небезпечних хімічних речовин, управління відходами, та забруднення ґрунтів.

Четверте, визначалися принципи, які Європейська Комісія повинна враховувати при розробці своїх пропозицій, такі як уникання дублювання дій та оцінка вартості та потенційної необхідності для їх впровадження.

Основним нормативно-правовим актом у сфері екологічної дипломатії є Директива Ради 85/337/ЄЕС від 1985 року, яка регулює оцінку впливу державних і приватних проектів на навколишнє середовище. Ця директива віддзеркалює стратегічний підхід Європейського Союзу, спрямований на привертання уваги державних структур і громадськості до екологічних проблем та стимулювання їхнього колективного вирішення.

Директива 85/337/ЄЕС суттєво вплинула на розвиток міжнародного співробітництва в галузі охорони природи і визначила формування екологічного законодавства для численних країн, які не є членами ЄС. Наприклад, вона впроваджує принцип превентивних заходів, який подальше отримав широкий розповсюдження на міжнародному рівні. Цей принцип передбачає проведення заходів з охорони природи, спрямованих на попередження природних катастроф і зменшення ймовірності погіршення стану навколишнього середовища.

Стаття 1 Директиви обґрунтовує необхідність проведення екологічної перевірки державних і приватних проектів, які можуть вплинути на екологічний стан. В статті 3 визначаються екологічні критерії для цієї експертної оцінки. Крім того, документ акцентує на необхідності надання широкого доступу до екологічно значущої інформації для суспільства. Таким чином, ефективні практики ЄС в області екологічного законодавства активно поширюються на загальносистемному рівні.

Не менш важливим є Регламент Ради ЄЕС 1210/90, ухвалений у 1990 році, який стосується створення Агентства з навколишнього середовища та Європейської мережі інформації і спостереження за навколишнім середовищем.

У травні 2020 року Європейський Союз затвердив нову Стратегію ЄС щодо біорізноманіття до 2030 року. В документі висловлюється думка, що інвестиції в охорону природи та відновлення стануть ключовими для економічного відновлення після кризи COVID-19.

В документі також вказується на переконливий бізнес-кейс для біорізноманіття, оскільки промисловість та компанії визнають значення генетичного різноманіття, видів та послуг екосистем як критичних ресурсів для

виробництва, особливо у галузі фармацевтики. Більшість світового ВВП залежить від природи та її послуг, і це особливо важливо для галузей, таких як будівництво, сільське господарство та харчова промисловість.

У Стратегії чітко визначені конкретні зобов'язання та заходи, які мають бути реалізовані в межах Європейського Союзу до 2030 року. Серед них варто відзначити:

- Впровадження систематичного моніторингу та оцінки стану біорізноманіття на території ЄС.
- Розробка та впровадження конкретних заходів з охорони та відновлення екосистем, включаючи ліси, водні ресурси та ґрунти.
- Забезпечення сталого використання природних ресурсів та ефективного використання земель для збалансованого розвитку.
- Зменшення впливу забруднюючих факторів на природне середовище та підтримка перехідних технологій та практик для зменшення екологічного відбитку.
- Активна підтримка наукових досліджень та інновацій для розвитку сталих підходів до збереження біорізноманіття.

Ці конкретні заходи демонструють серйозну зобов'язаність Європейського Союзу щодо збереження та відновлення природного середовища в контексті стратегії до 2030 року.

Дані на кінець 2020 року показали, що 127 країн, відповідальних за більше як 60% викидів, розглядають або вже прийняли цілі щодо досягнення кліматичної нейтральності не пізніше 2060 року. В Україні також у березні 2021 року визначили мету досягти кліматичної нейтральності до 2060 року.

Європейський союз також анонсував свої наміри досягти кліматичної нейтральності до 2050 року. Ці амбітні плани стали актуальними після глобальних кліматичних протестів у 2019 році. У грудні 2019 року Єврокомісія представила стратегію "Європейський Зелений Курс", яка визначила шлях для сталого розвитку європейського континенту.

Європейський Зелений Курс (ЄЗК) охоплює широкий спектр системних політичних рішень, спрямованих на перетворення європейського континенту в кліматично нейтральну зону до 2050 року та розвиток екологічно справедливого і процвітаючого суспільства. Навіть при відсутності статусу закону, це є першим кроком у визначенні на законодавчому рівні ефективного використання ресурсів, зелені інвестиції, зменшення викидів парникових газів та справедливої трансформації для сталого розвитку та охорони навколишнього середовища.

Україна, будучи частиною європейського континенту, також розділяє амбіції Європейського Зеленого Курсу.

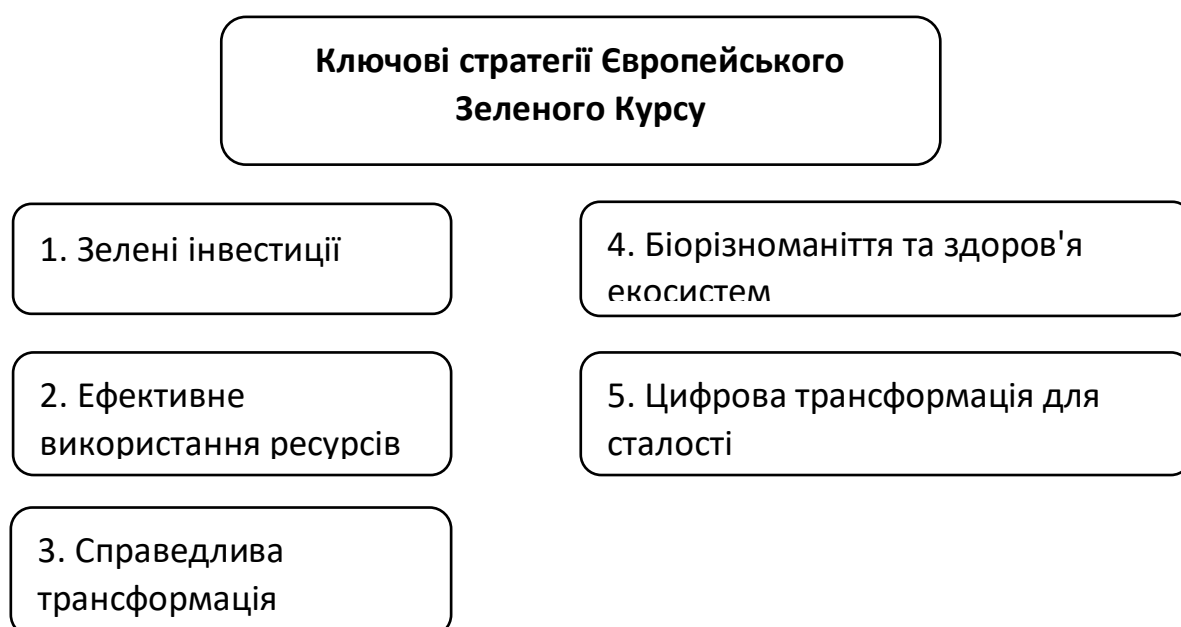

Рис. 3.1. Ключові стратегії Європейського Зеленого Курсу

Примітка. Складено автором на основі [17].

На рисунку 3.1. представлено ключові стратегії Європейського Зеленого Курсу, а саме:

1. Кліматична нейтральність до 2050 року: Спрямованість на досягнення кліматичної нейтральності для зменшення викидів парникових газів.

2. Зелені інвестиції: Сприяння розвитку екологічно збалансованих проєктів та зелених технологій.

3. Ефективне використання ресурсів: Зменшення відходів та просування у сфері ефективного використання ресурсів.

4. Справедлива трансформація: Забезпечення соціальної справедливості у процесі переходу до сталого розвитку.

5. Біорізноманіття та здоров'я екосистем: Заходи для збереження різноманіття природи та підтримки здоров'я екосистем.

6. Цифрова трансформація для сталості: Використання цифрових інновацій для досягнення сталого розвитку.

Ці стратегії спрямовані на створення збалансованого та екологічно стійкого. Впровадження Європейського Зеленого Курсу викликає різноманітні виклики у різних країнах та містах. Наприклад, Осло, столиця Норвегії, та Катовіце, польське місто з гірничою історією, стикаються із відмінними труднощами та витратами, спрямованими на досягнення спільних цілей сталості, кліматичної нейтральності та процвітання до 2050 року.

Європейський Союз став одним із піонерів у розгляді необхідності прийняття заходів для захисту природного середовища, розробки екологічного законодавства та посилення міжнародного співробітництва.

Сучасна діяльність мережевих організацій, обладнаних широкою системою локальних представництв за межами країни, включає різноманітних учасників, таких як дипломатичні місії, урядові органи, культурні центри, наукові установи, освітні заклади та фонди. Особлива увага приділяється мережі "зеленої" дипломатії, яка представляє собою гнучкий, неофіційний та інноваційний інструмент, сприяючи подальшій інтеграції екологічних політик європейських країн у міжнародні відносини.

У 2002 році була утворена Європейська мережа «зеленої» дипломатії як група або професійне співтовариство експертів з метою підвищення ефективності європейських екологічних політик і об'єднання зусиль держав у справах охорони навколишнього середовища.

Представники мережі вперше зібралися на першій зустрічі в Афінах 25 червня 2003 року, де були ухвалені План дій і робоча програма. На сьогодні в діяльності мережі беруть участь представники 27 європейських країн.

Мета мережі «зеленої» дипломатії полягає у використанні значних дипломатичних ресурсів країн Європейського союзу для спрямування спільних зусиль на вирішення глобальних проблем, що стоять перед людством. Основний фокус також розміщений на обміні інформацією щодо актуальних питань охорони навколишнього середовища та активізації міжнародної співпраці з метою подолання екологічних викликів.

«Зелена» дипломатія здійснюється через дипломатичні представництва, місії, делегації, а також на індивідуальному рівні. Участь у ній беруть європейські політики та чиновники, які можуть впливати на міжнародну громадську думку, а також працівники міністерств закордонних справ і дипломатичних представництв.

Ця ініціатива може виявлятися у формі різноманітних кампаній, заходів, програм, конференцій, симпозіумів і круглих столів. Велика увага приділяється обміну досвідом, поглядами і думками. Ще одним важливим елементом європейської мережі «зеленої» дипломатії є залучення третіх країн у ролі партнерів ЄС для обговорення найбільш актуальних екологічних проблем та їх вирішення: зміни клімату, збереження біорізноманіття, деградація ґрунтів, лісові та водні ресурси, відновлювана енергія. Мережа сприяє створенню нового міжнародного екологічного усвідомлення і включенню питань сталого розвитку у багатосторонні порядки денні, а також регулярні двосторонні обговорення.

Країни Євросоюзу використовують дипломатичні зусилля для спонукання інших країн до прийняття заходів з поліпшення екологічної ситуації. Оскільки безпека Європи залежить від того, наскільки інші частини світу слідуєть прикладу ЄС, останній виступає лідером у розвитку екологічної політики та важливою фігурою у формуванні як регіональної, так і світової екологічної дипломатії. Захист природи є однією з ключових пріоритетних справ у розвитку європейської інтеграції, і країни, що прагнуть приєднатися до ЄС, повинні відповідати його екологічним стандартам та впроваджувати основні принципи екологічного законодавства.

Підкреслюючи внесок ЄС у розвиток екологічної дипломатії на міжнародному рівні, можна виділити наступні області, в яких ЄС справив найбільший вплив:

- формування міжнародного екологічного законодавства,
- сприяння міждержавному співробітництву в галузі охорони природи
- фінансування екологічних проектів і заходів у інших країнах.

3.2. Екологічна дипломатія як перспективна форма міжнародного співробітництва у повоєнному відновленні України

Сучасна охорона навколишнього середовища реалізується через якісні та кількісні стратегії відповідно до міжнародних норм. Дійсні судові прецеденти в рамках міжнародного екологічного права відіграють важливу роль у формуванні стратегій для захисту природи. Спільні зусилля міжнародної спільноти сприяють дотриманню процедур міжнародних договорів, спрямованих на ефективний захист навколишнього середовища та запобігання екологічним загрозам. Ці ініціативи викликають значні зобов'язання та вірність міжнародним стандартам, що відображається у рамках екологічної дипломатії, покладаючи акцент на спільну відповідальність. Метою екологічної дипломатії є зменшення екологічних стресорів, забезпечення глобального миру та дотримання екологічних прав людини.

Регіональні та міжнародні взаємодії визнані найбільш стратегічними та ефективними методами захисту політичних, економічних і безпекових інтересів, що приймають більш аутентичні форми. З погляду екологічної дипломатії, турбота про екологічну безпеку стає найціннішою діяльністю на міжнародній арені та у відносинах. Стійкий розвиток та збереження екосистем та природних ресурсів націлені на захист спільної світової спадщини. У контексті глобалізації та інтерналізації розвиток виступає як ключовий елемент стабільності. Однак несталий розвиток може порушити глобальний процес, призводячи світ до кризи. Сприйняття несталого розвитку в контексті глобальної екологічної кризи дозволяє визначити його вплив на глобалізацію.

Огляд сучасного стану світу вказує на те, що екологічні кризи, включаючи зміни клімату, створюють загрози для світового співтовариства. З цими кризами та небезпеками в руках сучасного світу. Таким чином, сталий розвиток та глобалізація взаємодіють і взаємопідтримують одне одного. Важливо мати екологічну свідомість для досягнення ідеологічної свідомості, а екологічна дипломатія стає ефективним інструментом для цього.

Екологічна дипломатія, насправді, виступає як надійна стратегія та процедура для спільної дії в межах регіональних і міжнародних співтовариств. Вона спрямована на зміцнення захисту екосфери та спільної світової спадщини. У цьому контексті право на довкілля визнається як право людини, і його захист та вираження в офіційних відносинах набувають серйозної форми, підтримуючи права націй в контексті міжнародної конвергенції. Таким чином, стале довкілля та глобалізація є взаємопов'язаними, а їх взаємодія формує основу міжнародного екологічного та правозахисного дискурсу.

На міжнародній арені мирна взаємодія є єдиною альтернативою. Екологічна дипломатія піддається впливові міжнародної та глобальної дипломатії, а її характер та форма підпорядковані нормам управління. Для реалізації екологічної дипломатії основний акцент робиться на безпеці та екологічних рамках, використовуючи індекси на основі обов'язків у сферах дипломатії та охорони навколишнього середовища. Міжнародна співпраця завжди виявлялася важливою для вирішення міжнародних проблем, зокрема екологічних небезпек, і вимагає спеціальних механізмів для ефективної роботи. Важливим є існування регіональної синергії та міжнародної співпраці для успіху екологічної дипломатії.

Успішна дипломатія вимагає широкої співпраці мешканців екосфери та влади для ефективного захисту навколишнього середовища в їхньому спільному існуванні. Важливо враховувати, як природні ресурси та навколишнє середовище можуть стати джерелом конфліктів або, навпаки, можуть сприяти співпраці в залежності від керівництва ними. Екологічна дипломатія розглядається як комбінація інструментів і методів, спрямованих на вирішення

спільних екологічних проблем для створення можливості співпраці, зміцнення довіри та зменшення напруги у конфліктних ситуаціях. Міжнародне співробітництво, спрямоване на захист глобального навколишнього середовища, стає життєво важливим як для глобальних спільнот, так і для всього світу. Екологічна дипломатія може відігравати позитивну роль у спрощенні міжнародних взаємодій під час конфліктів щодо навколишнього середовища та природних ресурсів. Також важливо враховувати, що руйнування навколишнього середовища може призвести до серйозних наслідків для здоров'я та безпеки народу. В цій специфічній області, екологічна дипломатія спирається на дотримання спільних міжнародних зобов'язань.

Необхідність захисту навколишнього середовища в міжнародному праві є складною проблемою, і в цьому контексті існують різні фактори, що впливають на інтернаціоналізацію цього захисту. Зобов'язання щодо довкілля повинно бути розглянуте як глобальна проблема, що стосується як країн, що розвиваються, так і розвинених країн. Незважаючи на укладення різноманітних міжнародних екологічних угод, проблеми захисту навколишнього середовища продовжують поглиблюватися, і виникають нові екологічні виклики. Нестача узгодженості між різними правилами і угодами, неспроможність виконати зобов'язання та розрив між очікуваннями ведуть до потенційних конфліктів.

Міжнародне екологічне право еволюціонувало, але йому досі бракує відповідної уваги до ділянок, що мають стосунок до нових проблем навколишнього середовища. Невдачі у вирішенні екологічних проблем, частково, пов'язані з обмеженою увагою до цієї сфери нового права під час розвитку міжнародного екологічного права. Важливо визнати, що вплив міжнародного екологічного права на відповідь до нових екологічних викликів стосується всіх країн і не повинен ігнорувати інтереси розвиваючих націй. У контексті міжнародних відносин та політики, екологічна дипломатія стає конструктивним інструментом для подолання глобальних проблем навколишнього середовища шляхом сприяння міжнародній співпраці та узгодження дій.

Екологічна дипломатія та захист навколишнього середовища ґрунтуються на двох основних аспектах: виконанні та додержанні міжнародних договорів і збереженні екологічних зобов'язань. Запобігання будь-яким формам екологічних небезпек вимагає співпраці міжнародних спільнот, а країни з різними правовими підходами повинні домовлятися та адаптуватися для забезпечення ефективного захисту.

Правозахисний дискурс, спрямований на право на довкілля та захист навколишнього середовища, у контексті екологічної дипломатії, створює фундамент для глобальної дипломатії. Конструктивна взаємодія та цінна співпраця на регіональному та міжнародному рівнях можуть сприяти біологічному існуванню та гарантувати глобальний мир. Загрози, які виникають від нових екологічних явищ, підкреслюють необхідність дієвого управління та виконання міжнародних екологічних угод через ефективні стратегії екологічної дипломатії. Однак безвідповідальність і порушення цих зобов'язань можуть викликати міжнародну відповідальність та потребу відшкодування шкоди.

Вирішення нових екологічних викликів передбачає ретельний аналіз необхідності нових законів та інститутів, можливості використання наявних механізмів у наявних законах або адаптації існуючих механізмів до нових викликів. Розгляд ролі участі людей та їхнього доступу до інформації у досягненні сталого розвитку та належного управління навколишнім середовищем є ключовим аспектом екологічних дискусій сьогодні. Тісний зв'язок між сталим розвитком і доступністю інформації впливає на досягнення екологічних цілей, а взаємозв'язок між правами людини і охороною навколишнього середовища, зокрема правами націй, має велике значення.

Право на довкілля виступає однією з ключових основ міжнародного екологічного права та є структурною основою для обговорень навколишнього середовища та прав людини. Міжнародні відносини, а також регіональна, міжнародна та глобальна співпраця відіграють важливу роль у реалізації цього права. Його формування обумовлене екологічною дипломатією через офіційні або публічні екологічні взаємодії.

Вторгнення Росії на територію України призвело до екологічних збитків у розмірі двох трильйонів гривень.

Лісові насадження найбільше страждають під час конфлікту, і деякі природні ресурси України вже неможливо відновити. Міністерство на даний момент реєструє та оцінює екологічні збитки, спричинені російською федерацією, використовуючи нову методологію, що включає сім напрямків.

«Ми напрацювали нову методологію спільно з нашою екологічною інспекцією та використовуємо сім видів методологій і вже обрахували два трильйони гривень завданих збитків. Це забруднення землі, повітря, води, спалені ліси, знищені природні ресурси. Наша головна мета – показати усім ці показники, щоб їх побачили в Європі та світі. Щоб всі зрозуміли, яка ціна цієї шкоди довкіллю і як відновити цю шкоду, завдану Україні», – заявив Стрілець [49].

Унаслідок війни зазнали пошкоджень майже 3 мільйони гектарів лісу, що становить майже третину лісових територій України. З них 500 тисяч гектарів зараз перебувають під окупацією чи в зоні воєнних дій.

Внаслідок широкомасштабної війни, російська федерація завдала Україні збитків та завдань руйнувань, оцінених у розмірі від 600 до 750 мільярдів доларів на початок 2023 року.

З нагоди Дня Землі 22 квітня, МЗС України та 1+1 media представили відео про руйнівні наслідки для екології світу, спричинені повномасштабною війною Росії проти України. Головна ідея - підкреслити, що дії РФ завдають шкоди усій планеті, і війна не є екологічно безпечною. «Вторгнення Росії несе катастрофічні наслідки для екології України та всього світу» [23].

Відеоролик із закликом «Зупини Росію, щоб врятувати Землю» поширювався через дипломатичні представництва, а також на українськомовних та англомовних ресурсах групи 1+1 media та міжнародних партнерів.

Заявою Міністерства закордонних справ України засвідчено, що «Росія нехтує всіма існуючими міжнародними угодами у сфері охорони навколишнього середовища під час військових конфліктів. Російські війська не лише вбивають

українців і руйнують українські міста та села, але і вчиняють екоцид, руйнуючи унікальні екосистеми нашої країни та знищуючи сотні унікальних видів рослин і тварин. Все це відбувається просто в центрі Європи. Захист природи є одним з важливих елементів Формули миру Президента Зеленського. Ми закликаємо партнерів об'єднати зусилля і зупинити російський екоцид» [23].

«Щоденно Росія завдає збитків нашій країні, ведучи тактику «спаленої землі». Обстрілюючи, знищуючи та мінуючи все на своєму шляху, країна-агресорка наближає суспільство до екологічної катастрофи. Тому, екологічна дипломатія українського відродження у повоєнний період має потенціал стати ключовим інструментом у сприянні сталому розвитку та відновленню екосистем після конфлікту. Заснована на спільних цілях та цінностях, вона може сприяти утвердженню України як відповідального учасника міжнародного співтовариства.

Висновок до 3-го розділу

Європейський Союз виявляє значний внесок у формування та розвиток екологічної дипломатії на міжнародному рівні, виступаючи не лише піонером у вирішенні власних екологічних проблем, але й активним учасником глобальних ініціатив.

Перш за все, ЄС встановив високі стандарти екологічної безпеки та сталого розвитку для своїх країн-членів, сприяючи формуванню єдиної екологічної політики. Це робить Європейський Союз впливовим суб'єктом у глобальних обговореннях екологічних питань.

Дипломатичні ініціативи ЄС включають у себе участь у міжнародних конференціях, підписання міжнародних угод та активну участь у процесах розробки глобальних стратегій зменшення викидів та збереження природи. Такий підхід забезпечує не тільки сталість самого ЄС, але й покликаний мати позитивний вплив на екологічні стандарти у різних частинах світу.

Однак існують певні виклики у впровадженні екологічних стратегій, такі як різні рівні ангажованості країн-членів та ефективність координації. Це

вимагає від ЄС постійного вдосконалення своїх механізмів, а також сприяння діалогу та співпраці між різними зацікавленими сторонами.

Внесок Європейського Союзу у розвиток екологічної дипломатії на міжнародному рівні є надзвичайно значущим. Спільна робота та обмін досвідом між країнами ЄС та іншими регіонами сприяє створенню більш екологічно збалансованого та сталого світу. Позитивний внесок Європейського Союзу у глобальну екологічну дипломатію виявляється також у фінансуванні та підтримці проектів з екологічної стійкості в країнах розвитку. Це сприяє розширенню глобального впливу та підтримує країни, які найбільше потребують допомоги у вирішенні екологічних викликів.

Ще однією важливою ініціативою ЄС є розвиток механізмів взаємодії з іншими регіональними блоками для спільної боротьби з глобальними проблемами навколишнього середовища. Це створює можливості для обміну інноваціями та розробки спільних стратегій.

ВИСНОВКИ

У контексті забезпечення сталого розвитку, екологічна дипломатія відіграє важливу роль у збереженні природних ресурсів, зменшенні негативного впливу на довкілля, сприяє розвитку зеленого економічного зростання та будівництві стійкого майбутнього для всіх націй. Вона сприяє співпраці та розвитку міжнародних відносин, ґрунтуючись на спільних цінностях екологічної відповідальності та раціонального використання ресурсів нашої планети. В загальному, можна сформулювати такі висновки.

Екологічна дипломатія та сталий розвиток в сучасному світі взаємодіють для забезпечення гармонії між природним середовищем та соціально-економічними потребами суспільства. Одним із важливих аспектів екологічної дипломатії є врахування екологічних питань у міжнародних відносинах.

Національні держави та міжнародні організації активно співпрацюють для вирішення глобальних екологічних викликів, таких як зміна клімату, втрата біорізноманіття та забруднення навколишнього середовища. Дипломатичні місії сприяють обміну інформацією та розробці спільних стратегій для зменшення негативного впливу людської діяльності на екосистеми.

Однак успіх у досягненні сталого розвитку вимагає інтегрованого підходу, що об'єднує економічні, соціальні та екологічні аспекти. Сталий розвиток передбачає забезпечення потреб сучасного суспільства, не піддаючи ризику можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби. Дипломатія тут виступає як катализатор глобальних зусиль у створенні узгоджених політик та механізмів контролю, спрямованих на забезпечення сталого використання ресурсів та збереження екологічної рівноваги.

В цілому, концептуальні аспекти екологічної дипломатії та сталого розвитку тісно пов'язані, формуючи основу для спільної дії націй у збереженні планети та забезпеченні її благополуччя у довгостроковій перспективі.

Міжнародне співробітництво грає ключову роль у реалізації екологічної складової сталого розвитку, формуючи вектори спільних зусиль для вирішення глобальних екологічних викликів.

По-перше, міжнародна співпраця визначається обміном передовими технологіями та науковими досягненнями у сфері екології. Спільні науково-дослідницькі проекти та обмін досвідом дозволяють країнам спільно розробляти ефективні стратегії збереження природи та зменшення негативного впливу людської діяльності.

По-друге, ефективні міжнародні договори та угоди стають важливим інструментом в реалізації сталого розвитку. Спільно прийняті стандарти та норми дозволяють створювати єдиний стандарт екологічних вимог, сприяючи забезпеченню високого рівня екологічної безпеки на глобальному рівні.

По-третє, фінансова підтримка та інвестиції в екологічні проекти є необхідним елементом векторів міжнародного співробітництва. Глобальні фонди та механізми фінансування дозволяють розвивати сталі технології, впроваджувати проекти з відновлюваної енергетики та здійснювати інші заходи, спрямовані на збереження навколишнього середовища.

Загалом, міжнародне співробітництво в екологічній сфері стає ефективним механізмом для об'єднання зусиль країн у досягненні загальних цілей сталого розвитку. Взаємодія на міжнародному рівні в сфері екології сприяє збереженню природи та створює основу для здорового та стійкого майбутнього на планеті.

Екологічна дипломатія визначається як ключовий інструмент у досягненні цілей сталого розвитку, і перспективи її розвитку свідчать про потенційну ефективність у вирішенні глобальних екологічних проблем.

По-перше, екологічна дипломатія сприяє створенню спільних міжнародних стратегій і договорів, які спрямовані на зменшення викидів, збереження біорізноманіття та впровадження відновлюваних джерел енергії. Це формує основу для спільних дій країн у реалізації екологічних цілей сталого розвитку.

По-друге, важливою перспективою є залучення громадянського суспільства та неприбуткових організацій до процесів екологічної дипломатії. Інформаційна відкритість, публічний тиск та участь громадськості допомагають створювати ефективніші механізми контролю за дотриманням екологічних

зобов'язань та сприяють більш прозорим процесам вирішення екологічних питань.

По-третє, розвиток міжнародних партнерств та співпраці на регіональному рівні може виявитися важливим чинником для досягнення сталого розвитку. Обмін технологіями, експертним досвідом та ресурсами між країнами сприяє вирішенню спільних проблем та зміцнює глобальні зусилля в напрямку екологічної стійкості.

Загалом, перспективи екологічної дипломатії обіцяють подальше поглиблення міжнародної співпраці у сфері охорони довкілля, що може відіграти ключову роль у забезпеченні екологічної рівноваги та досягненні усталеного розвитку для майбутніх поколінь.

Міжнародне співтовариство виявляє ознаки різноманітності у рівнях соціально-економічного та екологічного розвитку. Через еволюцію природа випробовує витривалість, стабільність, інклюзивність і винахідливість суспільств, сприяючи трансформації внутрішнього і зовнішнього світу людства.

В цілому, екологічна дипломатія стає необхідним інструментом для забезпечення сталого розвитку, спільно працюючи з країнами над вирішенням екологічних проблем і досягаючи економічного, соціального та екологічного прогресу, який є важливим для створення життєздатних умов для сучасних і майбутніх поколінь.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Актуальні проблеми міжнародних відносин та безпеки. URL: http://app.nuoua.od.ua/archive/69_2022/16.pdf
2. Базове дослідження стану та напрямів розвитку екологічної політики України та перспектив посилення участі організацій громадянського суспільства у розробці та впровадженні політик, дружніх до довкілля. URL: https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2019/12/baseline-research_report_publishing-dec-2019.pdf
3. Богданов С. С. “Перспективи розвитку екологічної дипломатії на сучасному етапі” С. 161-163. III Міжнародна науково-практична конференція «Соціальні, економіко-правові та фінансові виклики в умовах глобальних трансформацій». (м. Свалява, 19-20 травня 2023 року). URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/48634>
4. Бохан А. В. Міжнародна екологічна дипломатія: політика розвитку і партнерства. Інвестиції: практика та досвід. 2017. URL: <http://www.investplan.com.ua/?op=1&z=5560&i=1>
5. Бохан А. В. Стратегічна й економічна модальність екологічної дипломатії. Економіка. 2018. 1(196)
6. Екологізація міжнародних відносин у контексті сталого розвитку. URL: http://www.irbis-nbuiv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuiv/cgiirbis_64.exe
7. Екологізація міжнародних відносин у контексті сталого розвитку. URL: https://intrel.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/09/VLNU_Mv_2012_30_11.pdf
8. Екологічна безпека. URL: <http://referat-ok.com.ua/work/ekologichna-bezpeka/>
9. Екологічна дипломатія Європейського союзу. URL: https://dspace.nlu.edu.ua/bitstream/123456789/19675/1/Gutsova_634-637.pdf
10. Екологічна дипломатія: науково-концептуальний вимір. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=10048>

11. Екологічна політика України: цілі, напрями та інструменти реалізації. URL: <https://ecopolitic.com.ua/ua/news/ekologichna-politika-ukraini-cili-napryami-ta-instrumenti-realizacii/>
12. Екологічна проблема. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
13. Екологічне управління та безпека бізнесу. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/161260044.pdf>
14. Екополітика. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki>
15. Європейська інтеграція: історія та сучасність. URL: <https://doi.org/10.17721/2524-048X>
16. Європейський зелений курс і кліматична політика України. URL: https://niss.gov.ua/sites/default/files/2022-07/dopov-greendead-1-red-pogod-doverstki_12_07_2022_gotove.pdf
17. Європейський Зелений Курс. URL: <https://ecoaction.org.ua/ievropejskyj-zelenyj-kurs.html>
18. Закон України Про Стратегію сталого розвитку України до 2030 року. URL: <https://ips.ligazakon.net/document/JH6YF00A?an=329>
19. Карпишин Н., Богданов С. Екологічна дипломатія у контексті досягнення цілей сталого розвитку. II Міжнародні наукові читання імені Богдана Гаврилишина: збірник матеріалів (м. Тернопіль, 10 грудня 2022 року). Тернопіль: ЗУНУ, 2022. С. 19-21.
20. Кіотський протокол. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
21. Кліматична дипломатія в ЄС: висновки та рекомендації для України. URL: <https://www.rac.org.ua/uploads/content/371/files/climate-diplomacy.pdf>
22. Мельник Л. Г. «Зелена» економіка (досвід ЄС і практика України у світлі III і IV промислових революцій): підручник. Суми : ВТД «Університетська книга», 2018. 463 с.
23. МЗС спільно з 1+1 media запустили тематичне відео про катастрофічні наслідки для екології, спричинені вторгненням РФ. URL: <https://mfa.gov.ua/news/mzs-spilno-z-1-1-media-zapustili-tematichne-video-pro-katastrofichni-naslidki-dlya-ekologiyi-sprichineni-vtorgnenniyam-rf>

24. Міжнародна екологічна дипломатія: політика розвитку і партнерства. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/12_2017/4.pdf
25. Основні історичні етапи взаємодії людини і суспільства. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/01002d66-dab4.docx.html>
26. Павко Я. Екологічна політика України в роки незалежності: досягнення та перспективи. Урядовий кур'єр. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/ekologichna-politika-ukrayini-v-roki-nezalezhnosti>
27. Палехова Л. Л. Управління сталим розвитком: Довідник базових понять. Дніпро: НТУ «Дніпровська Політехніка», 2020. 332 с. ISBN 978-966-921-006-7.
28. Паризька кліматична угода (2015). URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
29. Політика ЄС щодо зеленої економіки та інновацій: Підручник. Орловська Ю.В., Чала В.С., Глущенко А.В./ під заг. ред. Орловської Ю.В. Д.: ПДАБА. 2023. 193 с.
30. Політика ЄС щодо зеленої економіки та інновацій. URL: <https://pgasa.dp.ua/wp-content/uploads/2023/02/Pidruchnyk-Polityka-YES.pdf>
31. Розвиток екологічної дипломатії в Європейському союзі. URL: <https://drive.google.com/file/d/1fRplNh4MnSAsXyGoZMhGQyYllnlPV91M/view>
32. Стало відомо, у яку суму оцінюють збитки екології України від вторгнення росіян. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2023/03/05/novyna/ekonomika/stalo-vidomo-yaku-sumu-ocziuyuyut-zbytky-ekolohiyi-ukrayiny-vtorhnennya-rosiyan>
33. Сталий розвиток. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
34. Страпчук С. І. Система показників оцінки ефективності стратегій циркулярної економіки в аграрному секторі. Бізнес Інформ. 2021. № 9. С. 108–115. DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2021-9-108-115>
35. Стратегія сталого розвитку. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/6901/SSR-tourism.pdf;jsessionid=8D7D8BF43FE5E4896B8F504FDCACA5BB?sequence=1>
36. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти [Електронний

ресурс]: Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик, О.В. Мартинюк. К.: НУХТ, 2022. 337 с.

37. Стратегія сталого розвитку: Підручник / [В.М.Боголюбов, М.О. Клименко, Мельник Л.Г., О.О. Ракоїд]. За редакцією професора В.М. Боголюбова К.: ВЦ НУБІПУ, 2018. 446 с.

38. Суть стратегії сталого розвитку природи і суспільства. URL: <https://www.miyklas.com.ua/p/biologiya/10-klas/biologiiia-ta-ekologiiia-kompleksni-prirodnichi-nauki-433670/strategiia-stalogo-rozvitku-prirodi-i-suspilstva-434924/re-3a377fb0-0fe2-4f52-bb82-d1cadd78b0d8>

39. Указ Президента України. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». URL: https://ips.ligazakon.net/document/u005_15?an=15&ed=&dtm=&le=

40. Цілі сталого розвитку та Україна. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/cili-stalogo-rozvitku-ta-ukrayina>

41. Як ООН підтримує Цілі сталого розвитку в Україні. URL: <https://ukraine.un.org/uk/sdgs>

42. Economic growth, CO2 emissions and energy consumption. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S014098831830272X?via%3DiHub>

43. Environmental Diplomacy. URL: <https://www.defence.lk/upload/ebooks/Costas>

44. Environmental Diplomacy: A Framework for Growth of International Interaction and Cooperation for Achievement of Global Peace. URL: <https://www.researchgate.net/publication/309587686>

45. Environmental Diplomacy: Negotiating More Effective Global Agreements. URL: <https://books.google.com.ua/books?hl=uk&lr=&id=AdmSBAAAQBAJ&oi=fnd&pg=PP1&dq=environmental+diplomacy&ots>

46. National Strategies for Sustainable Development G-7: Trends 2010-2020. URL:

https://www.e3sconferences.org/articles/e3sconf/abs/2020/68/e3sconf_ift2020_06015/e3sconf_ift2020_06015.html

47. National Sustainable Development Strategies: Experiences and dilemmas.

URL: <https://www.iied.org/7753iie>

48. Negotiating Agreements in International Relations. URL:

https://www.apsanet.org/portals/54/Files/Task%20Force%20Reports/MansbridgeTF_FinalDraft.pdf#page=155

49. The Global Green Economy Index, Measuring National Performance in the Green Economy, 5th Edition